

LUT-kauppakorkeakoulu

Kauppätieteiden kandidaatintutkielma

Laskentatoimi

**Välillisten työvoimakustannusten aiheuttamien taloudellisten riskien vaikutus
mikroyrityksiin työvoiman työllistäjinä**

**Impact of financial risks caused by indirect labor costs on microenterprises as
employers of labor**

13.1.2021

Tekijä: Veera Jaanu

Ohjaaja: Tytti Elo

TIIVISTELMÄ

Tekijä:	Veera Jaanu
Tutkielman nimi:	Välillisten työvoimakustannusten aiheuttamien taloudellisten riskien vaikutus mikroyrityksiin työvoiman työllistäjinä
Akateeminen yksikkö:	LUT-kauppakorkeakoulu
Koulutusohjelma:	Kauppatieteet, Laskentatoimi
Ohjaaja:	Tytti Elo
Hakusanat:	Välilliset työvoimakustannukset, mikroyritys, taloudellinen riski, työllistäminen

Tässä kandidaatintutkielmassa tarkastellaan välillisten työvoimakustannusten aiheuttamia taloudellisia riskejä ja niiden vaikutuksia mikroyrityksiin. Tavoitteena on saada tarkempi käsitys siitä, millaisen rasitteen välilliset työvoimakustannukset aiheuttavat mikroyritysten taloudelle ja miten tämä vaikuttaa mikroyritysten työllistämishalukkuuteen sekä -mahdollisuuksiin.

Tutkielma koostuu kirjallisuuskatsauksesta sekä empiirisestä tutkimuksesta. Tutkielman empiirinen osuus on toteutettu laadullisena tutkimuksena. Tutkimusaineisto kerättiin lomakehaastatteluna, joka sisälsi sekä strukturoituja että puolistrukturoituja kysymyksiä. Tutkimusaineisto koostuu 12 mikroyrittäjän vastauksista.

Tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että välillisillä työvoimakustannuksilla on huomattavia taloudellisia vaikutuksia mikroyrityksiin. Merkittävin vaikutus taloudellisilla riskeillä havaittiin olevan työntekijöiden työllistämiseksi. Yritykset eivät ole halukkaita työllistämään, mikäli siitä aiheutuvat taloudelliset riskit koetaan liian suuriksi yritysten taloudelle. Suurimmaksi taloudellisten riskien aiheuttajaksi tutkimuksessa ilmeni epävarmuus erilaisista tekijöistä, joihin yritykset eivät voi etukäteen vaikuttaa, kuten työntekijän poissaoloista aiheutuvista työpanoksen menetyksistä. Merkittävänä riskitekijänä nähtiin myös työmarkkinoiden sääntelyn jäykkyys. Välillisten työvoimakustannusten alentamisella sekä työmarkkinoiden sääntelyn keventämisellä havaittiin olevan positiivisia vaikutuksia mikroyritysten työvoiman kysyntään.

ABSTRACT

Author: Veera Jaanu
Title: Impact of financial risks caused by indirect labor costs on microenterprises as employers of labor
School: School of Business and Management
Degree programme: Business Administration, Accounting
Supervisor: Tytti Elo
Keywords: Indirect labor costs, micro-enterprise, financial risk, employment

This bachelor 's thesis examines the economic risks posed by indirect labor costs and their effects on microenterprises. The aim is to get a more accurate understanding of the burden of indirect labor costs on the economy of microenterprises and how these affect microenterprises' willingness and opportunities to employ.

The thesis consists of a literature review and empirical research. The empirical part of the thesis has been implemented as a qualitative study. The research data were collected through an interview form containing both structured and semi-structured questions. The research material consists of the answers of 12 microentrepreneurs.

The study concludes that indirect labor costs have a significant economic impact on microenterprises. The most significant impact of financial risks was found to be on the employment of workers. Companies are reluctant to employ if the financial risks resulting from the employment are perceived to be too high for the companies' economy. Uncertainty about various factors over which companies cannot influence in advance, such as input losses due to employee absences, emerged as the main cause of financial risks in the study. The rigidity of labor market regulation was also seen as a significant risk factor. Reducing indirect labor costs and easing labor market regulation were found to have positive effects on the demand for labor in microenterprises.

SISÄLLYSLUETTELO

1. Johdanto.....	1
1.1 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset.....	2
1.2 Tutkimuksen rajaukset ja tutkimusmenetelmä	3
1.3 Tutkimuksen rakenne.....	6
2. Yritysten talouden tarkastelu ja työvoimakustannukset	7
2.1 Yritysten talouden arviointi ja taloudelliset riskit	7
2.2 Työvoimakustannukset	9
2.2.1 Välilliset työvoimakustannukset.....	10
2.2.2 Työvoimakustannusten taso Suomessa ja Euroopassa	11
3. Välillisten työvoimakustannusten aiheuttamat taloudelliset riskit ja epävarmuustekijät	13
3.1 Vaikutukset valtioiden talouteen ja työllisyyteen	13
3.2 Välillisten työvoimakustannusten aiheuttamat taloudelliset epävarmuustekijät mikroyrityksissä.....	16
3.2.1 Mikroyritysten talouden epävarmuustekijät.....	16
3.2.2 Mikroyritysten rahoituksen epävarmuustekijät	19
4. Tutkimuksen toteutus	22
4.1 Aineistonkeruumenetelmä ja tutkimusaineisto	22
4.2 Aineiston käsittely ja analysointi.....	25
5. Tutkimustulokset ja tulosten analysointi	26
5.1 Mikroyritysten kokemat taloudelliset riskit	26
5.2 Työvoiman palkkaamiseen liittyvät tekijät	29
5.3 Välillisten työvoimakustannusten taloudelliset vaikutukset mikroyrityksissä ...	35
6. Johtopäätökset ja yhteenveto	40
6.1 Tutkielman luotettavuus ja jatkotutkimusaiheet.....	44
Lähdeluettelo	46

LIITTEET

Liite 1. Saate haastatteluun 1

Liite 2. Saate haastatteluun 2

Liite 3. Haastattelulomake

KUVIOLUETTELO

Kuvio 1. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys

Kuvio 2. Työvoimakustannusten jakautuminen Suomessa

Kuvio 3. Työntekijästä aiheutuvien kulujen kattaminen

TAULUKOT

Taulukko 1. Haastatteluun vastanneiden jakautuminen yritysten kokoluokittain

Taulukko 2. Taloudellisten riskien huomiointi päätöksenteossa

Taulukko 3. Palkkauspäätökseen vaikuttavat tekijät

1. Johdanto

Viime vuosina työvoimakustannukset ovat kohonneet Euroopan maissa aikaisempaa korkeammalle tasolle (Eurostat 2020a), ja erityisesti palkan sivukulut ovat yleisesti korkealla tasolla Euroopassa (Meschi 1995). Palkan sivukulut ovat usein poliittisten keskustelujen aiheena, sillä niillä nähdään olevan merkittäviä kielteisiä vaikutuksia työllisyyteen. Erityisesti maissa, joissa palkan sivukulut ovat korkeat, keskustellaan paljon niiden alentamisesta, sillä ne nostavat työvoimakustannuksia ja tätä kautta vähentävät työvoiman kysyntää ja työnantajien työllistämishalukkuutta. (Yu-Fu & Funke 2005; Hamermesh 2014) Vaikka työmarkkinoiden sääntelystä on käyty useita poliittisia keskusteluja, ei konkreettisia toimenpiteitä työnantajien taakan helpottamiseksi ole kuitenkaan tehty laajalla tasolla (Yu-Fu & Funke 2005; Janoušková 2015). Työvoimakustannuksista on tehty tutkimuksia (Jones & Laudadio 1997; Yu-Fu & Funke 2005; Conn 2009; Casey 2009), mutta ne keskittyvät pääasiallisesti palkkaan ja sen osuuteen työvoimakustannuksista. Muiden varsinaisten työvoimakustannusten työnantajille aiheuttamista rasitteista ei ole yhtä runsaasti tietoa saatavilla. (Conn 2009; Casey 2009)

Vuonna 2020 maailmalla rajusti levinnyt covid-19-pandemia on aiheuttanut Suomessa työttömyyden kasvua. Esimerkiksi vuoden 2020 elokuussa työttömiä oli 42 000 enemmän kuin vuotta aikaisemmin. (Pallonen 2020; SVT 2020e; SVT 2020f) Työllisyyden kasvattamisesta on käyty lähes jokaisella hallituskaudella keskustelua, ja uusia työllisyystavoitteita on asetettu hallituskausittain. Tämänhetkinen Suomen hallitus on asettanut vuonna 2019 luodun hallitusohjelmansa tavoitteeksi työllisyysasteen nostamisen 75 prosenttiin vuoteen 2023 mennessä. Tavoitteen saavuttamiseksi, tulee uusia työpaikkoja luoda vähintään 60 000 henkilölle. (Valtioneuvosto 2019) Koronakriisin aiheuttaman työttömyyden kasvun takia kesällä 2020 uusien työpaikkojen arvioitu tarve oli kuitenkin noin 110 000 uutta työpaikkaa, jotta asetettu 75 prosentin työllisyysaste saavutettaisiin (Suomen Yrittäjät 2020a). Pandemian takia hallitus on alkanut kehittämään erilaisia keinoja parantaakseen työllisyystilannetta. Suomen hallitus kannustaakin yrittäjyyteen ja tätä kautta pyrkii myös rohkaisemaan yrityksiä työllistämisessä (SVT 2020e). Vuonna 2018 Suomessa oli 286 042 yritystä, pois lukien maa-, metsä- ja kalatalouden yritykset. Näistä

yrittäjistä 93 prosenttia on alle 10 henkilöä työllistäviä mikroyrityksiä. (Suomen yrittäjät 2020a) Mikroyritykset ovatkin merkittävä tekijä Suomen taloudelle sekä työllisyydelle niiden suuren määrän kautta (Suomen yrittäjät 2020a).

Tässä tutkielmassa keskitytään mikroyrityksiin työvoiman työllistäjänä sekä välillisten työvoimakustannusten aiheuttamiin taloudellisiin riskeihin ja näiden vaikutuksiin osana mikroyritysten palkkauspäätöksiä. Aihe on ajankohtainen ja Suomen työllisyystilanteen parannushalukkuuden vuoksi on aiheellista tutkia, miten mikroyritysten osuutta työllistäjinä voitaisiin parantaa. Mikäli Suomen hallitus haluaa lisätä työllisyyttä vähintään 60 000 työpaikan verran (Valtioneuvosto 2020), tulisi noin joka viidennen mikroyrityksen palkata yritykseensä uusi työntekijä. Jokaisen keskisuuren, 50–249 henkilöä työllistävän yhtiön, tulisi puolestaan työllistää vähintään 20 uutta työntekijää, jotta hallituksen 60 000 uuden työpaikan tavoite saavutettaisiin.

1.1 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Tämän tutkimuksen aiheena ovat välilliset työvoimakustannukset, taloudelliset riskit ja mikroyritykset työnantajina. Tutkimuksen tavoitteena on tarkastella välillisiä työvoimakustannuksia ja niiden vaikutuksia mikroyrityksiin työllistäjinä. Tutkimuksessa selvitetään mitä taloudellisia riskejä välilliset työvoimakustannukset aiheuttavat mikroyrityksille ja miten mikroyritykset suhtautuvat kohtaamiinsa riskeihin. Tavoitteena on lisäksi selvittää, mitä asioita mikroyritysten tulee huomioida harkitessaan työntekijän palkkaamista. Koska covid-19-pandemia aiheutti työttömyyden kasvun Suomessa, on työllisten määrää kasvatettava aikaisemmin suunniteltua määrää enemmän, jotta hallituksen työllisyystavoitteet saavutettaisiin. Tutkimuksessa etsitään vastauksia myös siihen, miten mikroyritysten halukkuutta työvoiman palkkaamiseen voitaisiin parantaa ja tätä kautta lisätä mikroyritysten määrää työvoiman työllistäjinä.

Päätutkimuskysymys on seuraava:

Miten välillisten työvoimakustannusten aiheuttamat taloudelliset riskit vaikuttavat mikroyritysten toimintaan ja työllistämishalukkuuteen?

Pääongelman avulla selvitetään, miten työvoimakustannukset vaikuttavat mikroyritysten toimintaan. Kysymyksen avulla syvennytään erityisesti työvoimakustannusten taloudellisiin vaikutuksiin sekä niiden aiheuttamiin rasitteisiin.

Alatutkimuskysymyksiä ovat seuraavat:

Minkälaisia taloudellisia riskejä välilliset työvoimakustannukset aiheuttavat mikroyrityksille?

Olisiko välillisten työvoimakustannusten alentamisella positiivisia vaikutuksia mikroyritysten työllistämispäätöksiin?

Alatutkimuskysymysten avulla luodaan laajempi käsitys työvoimakustannusten vaikutuksista mikroyrityksiin. Lisäksi alakysymysten kautta selvitetään, mitä riskejä mikroyritysten tulee huomioida ja arvioida työvoimaa palkatessaan yrityksen talouden näkökulmasta. Tarkoituksena on lisäksi vastata siihen, olisiko alhaisemmalla työvoimakustannusten tasolla positiivisia vaikutuksia mikroyritysten työllistämispäätöksiin. Alatutkimuskysymyksillä pyritään saamaan tarkempi vastaus myös pääongelmaan, sekä rakentamaan eheämpi kokonaisuus työvoimakustannusten taloudellisista vaikutuksista mikroyrityksille.

1.2 Tutkimuksen rajaukset ja tutkimusmenetelmä

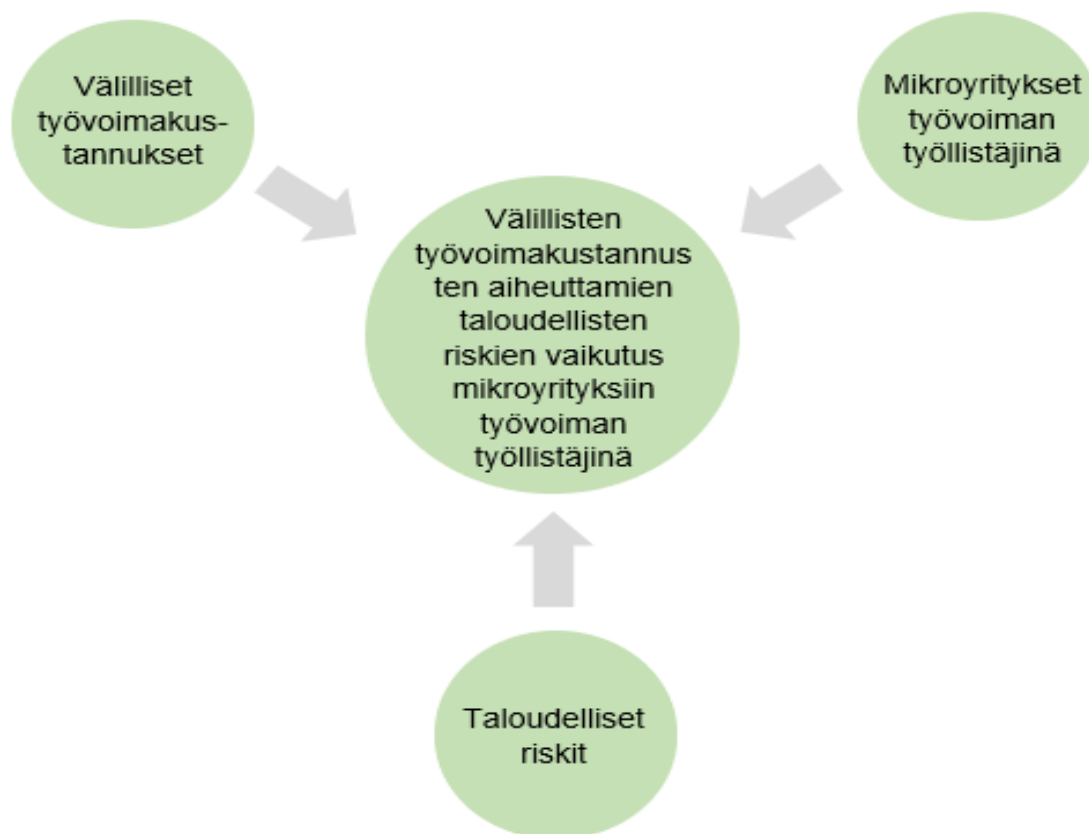
Tutkimuksen kohteena ovat Suomessa toimivat, alle 10 henkilöä työllistävät mikroyritykset. Rajausta mikroyrityksiin perustellaan niiden suurella osuudella yrityskannasta, sillä kaikista Suomen yrityksistä (pois lukien maa-, metsä- ja kalatalouden yritykset) 93 prosenttia on mikroyrityksiä (Suomen yrittäjät 2020a). Rajausta voidaan perustella lisäksi aikaisemmillä tutkimuksilla, sekä niiden jättämällä tutkimusaukoilla. Tutkimusten mukaan pienimpiä yrityksiä pidetään työllistämisen sekä talouskasvun perustan tärkeimpänä voimavarana (Pasnicu 2018; You & Fan 2020; Matthew, Ufua, Osabohien, Olawande, & Edefe 2020). Vuonna 2018 mikroyritykset työllistivät 323 686 henkilöä, mikä vastaa noin neljäsosaa kaikkien Suomen yritysten työllistämistä henkilöistä. Mikroyritykset ovat toiseksi suurin työllistävä yrityskokoluokka suuryritysten jälkeen. (Suomen Yrittäjät 2020b) Mikroyritysten

työllistämiseen liittyviä kysymyksiä ei kuitenkaan ole tutkittu kovinkaan yksityiskohtaisesti (Henley 2005; Fairlie & Miranda 2017).

Myös hajonta ja vaihtelevuus mikroyritysten sisällä on huomioitu valitsemalla haastatteluihin eri aloilla toimivia sekä erikokoisia mikroyrityksiä. Haastatteluilla vastauksia kerättiin mikroyrityksiltä, jotka työllistävät jo yhden tai useamman työntekijän sekä sellaisilta yrittäjiltä, joilla ei vielä ole työntekijöitä palkattuna. Tämän avulla tuloksista saadaan kattavampia sekä erilaisiin tilanteisiin pohjautuvia. Tutkimuksen ajallinen toteutus sijoittui vuoden 2020 marraskuulle. Maantieteellisenä rajauksena valitut mikroyritykset toimivat Varsinais-Suomen alueella.

Työvoimakustannuksista on aikaisemmin tehty useita tutkimuksia ja aihe herättää myös runsaasti tieteellistä keskustelua (Yu-Fu & Funke 2005; Hamermesh 2014; Janoušková 2015; Qiu 2019). Tässä tutkimuksessa keskitytään tarkastelemaan palkan sivukuluja, ja varsinaiseen työajan perusteella maksettavaan palkkaan ei kiinnitetä yhtä tarkkaa huomiota. Rajausta perustellaan sillä, että aikaisemmin toteutetut tutkimukset ovat keskittyneet enemmän palkan tarkasteluun osana työvoimakustannuksia ja palkkauspäätöksiä (Dahlén & Bolmsjö 1996; Conn 2009; Hamermesh 2014; Janoušková 2015; Qiu 2019). Lisäksi palkan sivukuluilla voidaan nähdä olevan todennäköisesti merkittävämpiä kielteisiä vaikutuksia työllisyyteen (Yu-Fu & Funke 2005).

Tämän tutkielman teoreettinen viitekehys koostuu aikaisemmista tutkimuksista, tieteellisistä artikkeleista sekä muista materiaaleista, jotka liittyvät välillisiin työvoimakustannuksiin, yritysten kohtaamiin taloudellisiin riskeihin sekä mikroyritysten työllistämiskohtaan ja -halukkuuteen. Viitekehystä voidaan havainnollistaa kuvion 1 osoittamalla tavalla. Jo tutkimuksen teoriaosassa näiden kolmen tekijän vaikutusta toisiinsa on pyritty yhdistämään empiriassa tarvittavan teorian muodostamiseksi. Aiheista löytyy itsenäisiä tieteellisiä tutkimuksia sekä tutkimuksia, joissa kahta aiheista on yhdistetty, mutta näiden kolmen tekijän yhteisvaikutusta toisiinsa ei ole vielä tutkittu laajalla tasolla (Conn 2009; Casey 2009). Mikroyrityksiin liittyvää tutkimusaukkoa on täydennetty etsimällä tutkimuksia, joiden kohteena ovat olleet pieni- ja keskikokoiset yritykset (SMEs). Välillisiä työvoimakustannuksia koskevaa tietoa puolestaan täydennettiin käyttämällä myös yleisesti työvoimakustannuksista tehtyjä tutkimuksia.

Kuvio 1. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys

Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena, sillä aiheesta ei ole runsaasti aikaisempaa tietoa saatavilla (Eriksson & Kovalainen 2008, 5). Tutkimusaineisto kerättiin lomakehaastattelulla, käyttäen lomakehaastattelulle tyypillisiä strukturoituja ja puolistrukturoituja kysymyksiä (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 197). Lomakkeen kysymykset jaoteltiin kolmeen kategoriaan loogisen rakenteen säilyttämiseksi sekä käsittelyn selkeyttämiseksi. Tutkimusaineiston keräystavaksi valittiin lomakehaastattelu, sillä sen avulla haastateltavien vastauksista saadaan täsmällisiä, juuri haluttuihin kysymyksiin vastaavia ja aiheessa tarkalleen pysyviä (Hirsjärvi & Hurme 2015, 44). Tutkimusaineisto analysoitiin sisällönanalyysin keinoin. Sisällönanalyysin avulla tutkittava aineisto voidaan ensin tiivistää, jonka jälkeen se voidaan esittää yleisemmässä muodossa. Tämän voidaan katsoa selkeyttävän johtopäätöksien muodostamista. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 87)

1.3 Tutkimuksen rakenne

Tutkimus koostuu kirjallisuuskatsauksesta sekä empiirisestä tutkimuksesta. Johdannon jälkeen luvun 2 alussa keskitytään yritysten talouteen. Tarkastelussa ovat erilaiset keinot, joiden avulla yritykset voivat arvioida taloudellista tilaansa. Näiden keinojen avulla yritykset voivat lisäksi tarkastella työvoiman palkkaamisen kannattavuutta sekä työllistämisen riskejä. Luvussa keskitytään myös yritysten yleisimmin kohtaamiin taloudellisiin riskeihin. Alaluvussa 2.2 käsitellään työvoimakustannuksia ja erityisesti palkan sivukuluja osana suomalaisten mikroyritysten toimintaa. Teoriaosuuden lopussa luvussa 3 käsitellään työvoimakustannusten sekä työvoiman palkkaamisen aiheuttamia taloudellisia riskejä sekä työvoimakustannusten vaikutusta työllisyyteen. Tarkastelu tapahtuu ensin valtion tasolla alaluvussa 3.1 ja sitten keskittyen mikroyrityksiin alaluvussa 3.2.

Tutkimuksen empiirisessä osiossa teoriaosuudessa esiin tulleita asioita käsitellään yritystasolla. Ensin luvussa 4 kuvaillaan tutkimuksessa käytetyt aineistonkeruu- ja analysointimenetelmät. Luvussa 5 tutkimuksen mikroyritysten vastausten perusteella luodaan kuvaa siitä, millaisena taloudellisena riskinä yrittäjät pitävät palkan sivukuluja yritystoiminnalleen. Lisäksi luvussa etsitään vastauksia siihen, olisiko esimerkiksi palkan sivukulujen alentamisella positiivisia vaikutuksia työvoiman työllistämiseen. Tutkielma päättyy luvussa 6 yhteenvetoon sekä johtopäätöksiin, jossa tutkielman pääteemat kootaan yhteen ja kerrataan saadut tutkimustulokset. Tässä luvussa myös tutkimuksen tutkimuskysymyksiin vastataan vielä mahdollisimman tarkasti. Lisäksi johtopäätösten yhteydessä tarkastellaan tutkimuksen luotettavuutta sekä esitetään ehdotuksia jatkotutkimusaiheiksi.

2. Yritysten talouden tarkastelu ja työvoimakustannukset

Tässä luvussa käsitellään yrityksen talouteen vaikuttavia tekijöitä sekä erilaisia keinoja, joilla yritykset voivat mitata taloudellista suoriutumistaan. Tarkastelussa ovat myös erilaiset taloudelliset riskit, joita yritykset toiminnassaan yleisimmin kohtaavat. Luvun loppupuolella käsitellään vielä työvoimakustannuksia osana yritysten taloutta, sekä avataan käsitteen määritelmää ja sisältöä. Lisäksi työvoimakustannusten tasoa Suomessa havainnollistetaan tuomalla esille niiden tasoa myös yleisesti Euroopassa.

2.1 Yritysten talouden arviointi ja taloudelliset riskit

Yrityksen tärkeimpiä mitattavia kohteita ovat yleisesti tarkasteltuna vakavaraisuus, maksuvalmius ja kannattavuus. Näiden kategorioiden ja niitä kuvaavien erilaisten taloudellisten tunnuslukujen avulla yritykset voivat mitata taloudellista suorituskykyään ja esimerkiksi pääoman riittävyyttä. Lisäksi taloudellisen arvioinnin avulla yritykset voivat muodostaa tarkemmin perusteltuja arvioita esimerkiksi yritysten kohtaamista taloudellisista riskeistä. (Niskanen & Niskanen 2004, 109)

Vakavaraisuudella tarkoitetaan yrityksen oman ja vieraan pääoman suhdetta sekä yrityksen mahdollisuuksia selvitä pitkäaikaisista taloudellisista velvoitteista (Niskanen & Niskanen 2004, 130; Juvonen, Koskensyrjä, Kuhanen, Ojala, Porvari & Talala 2014, 32). Vakavaraisuuden katsotaan sisältävän myös yrityksen kyvyn sietää tappioita sekä mahdollisuuden velkarahoituksen kasvattamiseen (Hämäläinen 2018; Similä 2020). Vakavaraisuutta kuvaavia tunnuslukuja ovat esimerkiksi suhteellinen velkaantumisaste ja omavaraisuusaste (Juvonen et al. 2014, 32). Omavaraisuusaste voidaan laskea vertaamalla oman pääoman suhdetta taseen loppusummaan. Taseen loppusummasta on ennen vertailua tullut vähentää sellaiset saadut ennakot, joihin liittyy vielä jokin keskeneräinen työ. Omavaraisuusasteen katsotaan olevan hyvällä tasolla sen ollessa vähintään 35 prosenttia. (Niskanen & Niskanen 2004, 131; Hämäläinen 2018) Suhteellinen velkaantuneisuus puolestaan saadaan suhteuttamalla yrityksen vieras pääoma liikevaihtoon (Niskanen & Niskanen 2004, 132).

Maksuvalmiudella tarkoitetaan yrityksen kykyä maksaa velvoitteenaan olevat kulut lyhyellä aikavälillä. Hyvän maksuvalmiuden katsotaan esimerkiksi turvaavan yrityksen liiketoiminnan kannalta olennaisia ostoja. (Niskanen & Niskanen 2004, 117; Juvonen et al. 2014, 32; Hämäläinen 2018) Maksukyvyttömyys puolestaan voi pahimmassa tapauksessa ajaa yrityksen konkurssiin, mikäli yritys ei pysty ajallaan selviytymään erilaisista maksuvelvoitteistaan. Maksuvalmiutta kuvaavien tunnuslukujen perustana pidetään taseen lyhytvaikutteisia eriä eli käyttöpääoman eriä. (Niskanen & Niskanen 2004, 117) Maksuvalmiutta kuvaavia tunnuslukuja ovat esimerkiksi quick ratio ja current ratio. Nämä mittaavat yrityksen kykyä selviytyä veloistaan pankkitilillä olevien rahojen sekä muiden helposti rahaksi muutettavien omaisuuserien, kuten lyhytaikaisten saamisten avulla. (Hämäläinen 2018) Mitä enemmän yrityksellä on likvidejä varoja käytössään sitä parempi on sen maksuvalmius ja sitä paremmin se voi suoriutua lyhyen aikavälin kuluistaan (Juvonen et al. 2014, 32).

Kannattavuudella tarkoitetaan yrityksen tulojen ja kulujen vertaamista toisiinsa. Kannattavuuden katsotaan olevan yrityksen toiminnan jatkuvuuden edellytys. Mikäli yrityksen liiketoiminta tuottaa voiton sijasta tappiota ja samalla pienentää yrityksen pääomaa, katsotaan yrityksen toiminnan olevan kannattamatonta. Tunnettuja kannattavuuden käsitteitä ovatkin liiketoiminnan voitto ja tappio. (Hämäläinen 2018; Similä 2020) Kannattavuutta kuvaavia tunnuslukuja ovat esimerkiksi liikevoittoprosentti ja koko pääoman tuottoprosentti. Liikevoittoprosentti saadaan muodostettua jakamalla liikevoitto liiketoiminnan tuotoilla. (Niskanen & Niskanen 2004, 112) Koko pääoman tuottoprosentti puolestaan lasketaan jakamalla nettotuloksen, rahoituskulujen ja verojen yhteenlaskettu summa taseen keskimääräisellä 12 kuukauden loppusummalla. Koko pääoman tuottoprosentti mittaa siten yritystoimintaan sitoutuneelle pääomalle kertyneen tilikauden tuoton määrää. (Niskanen & Niskanen 2004, 114)

Yritykset kohtaavat toiminnassaan erilaisia riskejä, jotka vaikuttavat niiden suoriutumiseen. Taloudelliset riskit ovat yksi merkittävin riskiluokka, joka vaikuttaa yrityksen toimintaan, ja siksi yritysten taloudellisen suorituskyvyn seuraaminen voikin olla merkittävä tekijä riskien välttämiseksi. Taloudellisten riskien hallinnan katsotaankin luovan tärkeän pohjan myös yrityksen muiden riskien hallinnalle. Rahoitukseen liittyvien riskien hallinnalla määritellään yrityksen riskinkantokyky ja

tämän kautta myös yritystoiminnan taloudelliset reunaehdot. Lisäksi tällä on suuri merkitys yrityksen voitontekokykyyn. (Juvonen et al. 2014; Fairlie & Miranda 2017) Taloudelliset riskit liittyvät erityisesti yrityksen rahoitukseen, pääoman riittävyyteen ja vakavaraisuuteen (Juvonen et al. 2014, 32; Vojtovic, Belas & Habanik 2016). Taloudellisille riskeille on yhteistä se, ettei yrityksen kassavirta riitä kustantamaan velkoja tai täyttämään muita yrityksen taloudellisia vastuita (Belás, Dvorský, Kubálek & Smrčka 2018).

Merkittävimmiksi taloudellisiksi riskeiksi on arvioitu niin kotimaisella kuin kansainväliselläkin tasolla maksuvalmius-, rahoitus- sekä maksukyvyttömyysriski (Ilmonen, Kallio, Koskinen & Rajamäki 2016, 77; Belás et al. 2018; Vojtovic et al. 2018). Taloudelliset riskit vaikuttavat suoraan yrityksen eri pituisten aikavälien rahavirtojen muodostumiseen (Juvonen et al. 2014, 31). Mikäli yrityksen varat eivät riitä kattamaan yritystoiminnan kustannuksia, voi tämä vaikeuttaa yrityksen toimintaa suuresti sekä pidemmällä aikavälillä aiheuttaa yrityksen maksukyvyttömyyden (Vojtovic et al. 2018; Ilmonen et al. 2016, 77). Yrityksen rahoitus on tärkein elementti tarkastellessa yritystoiminnan jatkuvuuden edellytyksiä. Pahimmassa tapauksessa taloudellisten riskien aiheuttama yrityksen alentunut tuottoarvo ja taloudellisen tilan vakauden muutokset saattavat ajaa yrityksen konkurssiin. (Juvonen et al. 2014, 32) Taloudellisten riskien hallintaan liittyy siten merkittävästi yrityksen velan määrä. Mitä enemmän yritystoiminnalla on velkaa, sitä todennäköisempiä ja merkittävimpiä taloudelliset riskit ovat yritykselle. (Belás et al. 2018)

2.2 Työvoimakustannukset

Työvoimakustannusten ja erityisesti niiden epävarman tulevaisuuden tason on havaittu aiheuttavan taloudellisia rasitteita varsinkin pienille mikroyrityksille (Yu-Fu & Funke 2005). Työvoimakustannusten taso on noussut Suomessa viimeisen 20 vuoden aikana huomattavasti, sillä nousua on ollut vuodesta 2007 vuoteen 2020 hieman yli 27 prosenttia työvoimakustannusindeksillä mitattuna. Työvoimakustannusten määrän muutosta on kannattavinta mitata työvoimakustannusindeksin avulla, sillä tällöin esimerkiksi valuutan arvon muutokset eivät vääristä saatuja tuloksia. Työvoimakustannusindeksi mittaa siten tehdyn työtunnin keskimääräisten työvoimakustannusten muutosta. Työvoimakustannusindeksistä on jätetty pois maa-,

metsä- ja kalatalous. (SVT 2020b) Tässä tutkielmassa Suomen työvoimakustannuksia ei vertailla kansainväliseen tasoon, sillä maiden välillä olevien työvoimakustannusten sisältöerojen vuoksi vertailun on havaittu olevan vaikeaa eikä sen katsota antavan oikeellista tulosta (Meschi 1995; Elinkeinoelämän keskusliitto 2020).

Työvoiman työllistämiseen liittyvät työvoimakustannukset koostuvat välittömistä ja välillisistä työvoimakustannuksista. Välittömät työvoimakustannukset ovat suoraan yhteydessä tehtyjen työtuntien määrään, ja näitä ovat työajan perusteella maksetut palkat. Välilliset työvoimakustannukset puolestaan eivät ole suoraan yhteydessä tehtyyn työhön vaan nämä tulee suorittaa, vaikka työntekijä ei olisikaan työssä. (Meschi 1995; Giovanna & Rendon 2010; SVT 2020c) Tässä tutkielmassa keskitytään tarkastelemaan välillisiä työvoimakustannuksia ja itse työajan perusteella maksetun palkan osuus jätetään toissijaiseksi. Rajauksella tavoitellaan tarkempaa tietoa palkan lisäksi maksettavien kustannusten vaikutuksesta mikroyritysten talouteen ja työvoiman palkkauksen aiheuttamiin taloudellisiin riskeihin.

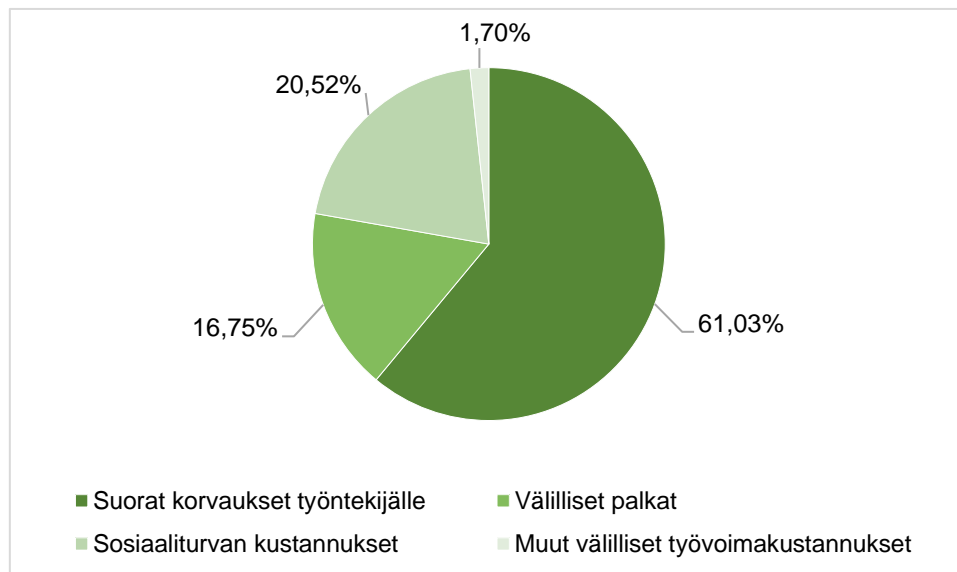
2.2.1 Välilliset työvoimakustannukset

Välillisillä työvoimakustannuksilla nähdään olevan yhä huomattavampi ja kasvava osuus työvoiman kokonaiskustannuksista (Yu-Fu & Funke 2005). Näiden maksujen tarkoituksena on parantaa työntekijöiden asemaa työyhteisössä, sekä lisätä työhyvinvointia ja -turvallisuutta (Giovanna & Rendon 2010). Välilliset työvoimakustannukset sisältävät epäsuoria korvauksia, jotka eivät liity suoranaisesti tehtyihin työtunteihin tai valmistettuun hyödykkeeseen (Ayhan 2013; Chiang 2013). Välillisiin työvoimakustannuksiin lukeutuvat sosiaalivakuutusmaksut, esimerkiksi työeläke- ja sairausvakuutusmaksut, ei-tehdyltä työajalta maksetut palkat, kuten vuosiloma-ajan palkat, sekä yrityskohtaiset henkilöstökustannukset, esimerkiksi koulutuskustannukset. (Meschi 1995; SVT 1999; Giovanna & Rendon 2010; SVT 2020c) Välilliset työvoimakustannukset voidaan vielä jakaa kahteen osaan, lakisääteisiin palkan sivukuluihin, joiden tasoon työnantaja ei voi vaikuttaa, sekä ei-lakisääteisiin palkan sivukuluihin, joiden tasoon yritys voi itse hieman vaikuttaa. (Conn 2009)

Pääsääntöisesti palkan sivukulut ovat luonteeltaan kiinteitä. Kustannuksia arvioidessa yritysten tulee huomioida kuitenkin, että palkan sivukulujen suuruus on kytköksissä erityisesti työntekijöiden määrään, ei niinkään tehtyihin työtunteihin. (Jones & Laudadio 1997) Välillisten työvoimakustannusten sisältö ja niiden suuruus vaihtelevat yritysten sekä maiden välillä. (Conn 2009) Eroja maiden välillä heijastavat erilaiset tavat rahoittaa sosiaalivakuutusmaksut. Esimerkiksi Tanskassa ja Iso-Britanniassa nämä maksut kustannetaan suurimmaksi osaksi yleisen verotuksen kautta, kun taas muissa EU-maissa työnantajan panos on huomattavasti suuremmassa roolissa. (Meschi 1995)

2.2.2 Työvoimakustannusten taso Suomessa ja Euroopassa

Vuonna 2019 kaikki työvoimakustannukset olivat Suomessa työnantajalle keskimäärin 34 euroa tunnilta. Euroopan Unionin alueella työvoimakustannukset olivat puolestaan 27,7 euroa tunnilta ja euroalueella 31,4 euroa tunnilta. (Eurostat 2020c) Työvoimakustannusten jakautumista eri tekijöiden kesken havainnollistetaan kuviossa 2. Suomessa vuonna 2016 työnantajan maksamista työvoimakustannuksista 61,03 prosenttia maksettiin suoraan työntekijälle hänen tekemiensä työtuntien perusteella. (SVT 2020d; Eurostat 2020b) Muut välillisiin työvoimakustannuksiin lukeutuvat palkat, kuten vapaapäiviltä, loma-ajalta ja sairausajalta maksetut palkat (SVT 1999) puolestaan käsittivät 16,75 prosenttia työvoimakustannuksista. Välillisiin työvoimakustannuksiin kuuluvat sosiaaliturvan kustannukset taas muodostivat 20,52 prosentin osuuden työvoimakustannuksista. Sosiaaliturvan kustannuksiin lukeutuvat muun muassa sosiaaliturvamaksut, työeläkemaksut, tapaturmavakuutus sekä työterveyshuolto. Loppuosan työvoimakustannuksista muodostivat esimerkiksi luontoisedut ja muut työvoimakustannukset. (SVT 2020d; Eurostat 2020b)

Kuvio 2. Työvoimakustannusten jakautuminen Suomessa

Työvoimakustannuksia on kuitenkin vaikea arvioida eri maiden välillä, sillä eri maissa esimerkiksi sosiaalivakuutusmaksut määräytyvät työnantajan maksettaviksi eri suuruisina (Meschi 1995). Myöskään vertailu EU:n keskimääräisiin työvoimakustannuksiin tunnilta ei tuota aina optimaalista tulosta maiden välisten suurtenkin erojen takia. Esimerkiksi Bulgariassa työvoimakustannukset ovat keskimäärin 6 euroa tunnilta, kun taas Tanskassa ne ovat 44,7 euroa tunnilta. Näin ollen erityisesti Pohjoismaiden korkeat työvoimakustannukset nostavat yleistä keskiarvoa. Euroopan korkeimmat työvoimakustannukset ovat Norjassa, jossa nämä olivat jopa 50,2 euroa tunnilta vuonna 2019. (Eurostat 2020c)

3. Välillisten työvoimakustannusten aiheuttamat taloudelliset riskit ja epävarmuustekijät

Suomen kaltaisen hyvinvointivaltion julkisen talouden kestävyys edellyttää työikäisen väestön korkeaa työllisyysastetta. Suomessa työikäisten työllisyysaste on kuitenkin laskenut viime vuosien aikana verrattuna muihin Pohjoismaihin. Yhtenä syynä tähän on väestön ikärakenteen muuttuminen ja erityisesti väestön vanheneminen. Lisäksi pitkäaikaistyöttömien määrä sekä piiloutunut työttömyys ovat nousseet Suomessa yhä korkeammalle tasolle. Väestön ikääntyessä huolta aiheuttaa erityisesti se, miten esimerkiksi eläkemaksut ja muut hyvinvointivaltion tarjoamat palvelut voidaan kustantaa tulevaisuudessa. (Kyyrä & Pesola 2018; Erola, Haavisto, Hokkanen, Kauhanen, Koskinen, Lindberg, Makkula & Vihriälä 2018) Noin 60 prosenttia modernin talouden kaikista tuloista syntyy työllisyydestä. Mikäli palveluiden taso halutaan säilyttää vähintäänkin nykyisellä tasollaan sekä vanhenevan väestön tulevaisuus turvata, tulee työllisyyden tason nousta. (Hamermesh 2014)

3.1 Vaikutukset valtioiden talouteen ja työllisyyteen

Välillisillä työvoimakustannuksilla voidaan nähdä olevan erilaisia riskejä koko Suomen valtion tasolla. Erityisesti korkeiden palkan sivukulujen maissa ollaan yhtä mieltä työllistämisen kalleudesta sekä tarpeesta alentaa työvoimakustannusten tasoa (Bassanini & Cingano 2018). Työvoimakustannusten arvioidaan vaikuttavan niin työvoiman kysyntään, työllisyyden tasoon kuin yritysten kilpailukykyyn (Meschi 1995). Suurimpana korkeiden työvoimakustannusten aiheuttamana riskinä nähdäänkin juuri työvoiman kysynnän lasku (Yu-Fu & Funke 2005). Vaikka mikroyritykset ovat ympäri maailmaa tärkein tekijä työpaikkojen luomisessa sekä taloudellisen kasvun ylläpidossa (Pasnicu 2018; You & Fan 2020; Matthew et al. 2020), hidastaa Suomessa näiden kasvua erityisesti työlainsäädännön jäykkyys (Järventaus & Kekäläinen 2018; Hohti 2000). Yritysten kasvun hidastamisen lisäksi suuren sääntelyn määrän on havaittu jopa vähentävän markkinoilla toimivien yritysten määrää (Calcagno & Sobel 2013). Jo vuonna 1993 Euroopan komissio on ilmaissut pelkonsa siitä, ettei ilman työvoimakustannusten alentamista ja työmarkkinoiden joustavuuden lisäämistä yksikään sen jäsenvaltioista saavuta optimaalista työllisyyden kasvun tasoa (Meschi

1995). Työmarkkinoiden joustavuuden lisäämisen sekä yritysten kassavirtojen epävarmuuden vähentämisen onkin kansainvälisten tutkimusten mukaan arvioitu olevan merkittävimpiä keinoja parantaa työllisyyden tasoa (Hassanini & Cingano 2018; Alnahedh, Bhagat & Obreja 2019).

Tiukan sääntelyn seurauksena noussut työvoimakustannusten taso aiheuttaa taloudellisia ongelmia erityisesti pienimmille yrityksille hidastaen samalla näiden kasvua (Calcagno & Sobel 2013). Myös liian suurella kiinteiden kustannusten osuudella kokonaistyövoimakustannuksista katsotaan olevan negatiivisia vaikutuksia työllisyydelle (Jones & Laudadio 1997). Palkan sivukulujen alentaminen olisi hyvä strategia työttömyyden kasvun alentamiselle, sillä välilliset työvoimakustannukset ovat riippuvaisia työntekijöiden määrästä eikä tehdyistä työtunneista (Entorf, König & Pohlmeier 1992; Benmelech, Bergman & Seru 2011). Mikäli välillisten työvoimakustannusten osuus pienenesi, olisi yrityksille kannattavampaa palkata useampi työntekijä kuin teettää ylitöitä vähemmällä määrällä työntekijöitä, mikä vaikuttaisi myös valtion talouteen lisäämällä työllisten määrää (Entorf et al. 1992; Bell 1982). Erityisesti yhteisöverokantojen sekä välillisiin työvoimakustannuksiin kuuluvien työterveydenhuollon kustannusten ja niiden epävarman tulevaisuuden tason on katsottu aiheuttavan rasitteita yrityksille. Näihin liittyvien epävarmuuksien alentaminen kannustaisi yrityksiä investointeihin sekä työvoiman työllistämiseen myös pitkällä aikavälillä, mikä puolestaan tuottaisi valtiolle tuloja esimerkiksi lisääntyneiden tuloverojen muodossa. (Alnahedh et al. 2019)

Työttömyyden kasvu aiheuttaa valtiolle lisäkustannuksia esimerkiksi työttömyysturvamenojen kasvuna, veromenetyksinä sekä menetetyn tuotannon aiheuttamina tappioina. Suorien kustannusten lisäksi työttömyys aiheuttaa välillisiä kustannuksia valtiolle, kuten sairausmenoja, ennenaikaisesta eläköitymisestä aiheutuvia kustannuksia sekä uudelleen koulutautumisen ja kuntoutuksen kustannuksia. (Alasalmi, Alimov, Ansala, Busk, Huhtala, Kekäläinen, Keskinen, Ruuskanen & Vuori 2019) Lisäkustannuksia aiheutuu myös erityisesti siitä, että työvoiman kysynnän lasku ja työpaikkojen menetykset ovat yleisimpiä vaikeammin palkattavien ryhmien, kuten nuorten ja vähemmistöjen joukossa sekä matalapalkkaisissa ammateissa (Yu-Fu & Funke 2005).

Yhtenä isona ongelmana, jota korkeiden työvoimakustannusten voidaan nähdä valtion tasolla aiheuttavan, on harmaan talouden kasvu. Korkeat työvoimakustannukset ja sosiaalivakuutusmaksut saattavat houkutella työnantajia vakuutusmaksujen välttelyyn ja kiertämiseen sekä tätä kautta myös epävirallisten työpaikkojen syntymiseen. (Janoušková 2015, Meschi 1995; Ayhan 2013) Harmaan talouden kasvun selvästi merkittävimmäksi tekijäksi katsotaan juuri palkkataso sekä välilliset työvoimakustannukset. Yritykset kilpailevat aikaisempaa enemmän hyödykkeiden hinnoilla. Mitä korkeammat ovat työvoimakustannukset, sitä enemmän tämä aiheuttaa paineita myös tuotteiden hinnoitteluun erityisesti kansainvälisillä markkinoilla toimiville yrityksille. Harmaa talous ja sen kasvu ovat riski valtion tasolla. Harmaa talous ei nosta Suomen bruttokansantuotetta ja vääristää näin ollen kuvaa valtion taloudellisesta tilasta. (Hirvonen, Lith & Walden 2010) Lisäksi harmaa talous vähentää valtion verotuloja, kun työnantajat esimerkiksi maksavat työntekijöiden palkkoja ilman, että näistä pidätetään veroja (Janoušková 2015).

Kansallisten työmarkkinalainsäädäntöjen lisäksi työllisyyden kasvua hidastavat erilaiset ammattiliitot, joiden määräysvalta Suomen työmarkkinoilla on huomattava (Hohti 2000; Erola et al. 2018). Ammattiliitot pyrkivät neuvottelemaan yhä parempia palkkoja jäsenilleen ottamatta sen enempää kantaa koko yhteiskuntaa käsittäviin ongelmiin, kuten työllisyysasteen laskuun ja sen aiheuttaviin tekijöihin. Neuvottelujensa seurauksena ammattiliitot voivat saada korkeampia palkkoja jäsenilleen, mutta tämän käänköpuolena työllisyys saattaa kärsiä. (Meschi 1995) Työmarkkinajärjestöjen neuvotteluvoiman voidaan nähdä aiheuttavan epävarmuutta myös tulevaisuuden työvoimakustannusten tasosta. Epävarmuus työvoimakustannuksista vähentää yritysten kysyntää työntekijöistä sekä vaikeuttaa työpaikkojen syntymistä. Kun yritykset eivät pysty suunnittelemaan työvoiman työllistämistä pitkällä aikavälillä, voi palkkaushalukkuus vähentyä, mikä taas vaikuttaa valtion talouteen. (Yu-Fu & Funke 2005; Alasalmi et al. 2019)

3.2 Välillisten työvoimakustannusten aiheuttamat taloudelliset epävarmuustekijät mikroyrityksissä

Välillisillä työvoimakustannuksilla koetaan olevan suuri merkitys työntekijän palkkauspäätöksiin ja sitä kautta yrityksen talouteen. Yrittäjät kokevat välilliset kustannukset työvoiman palkkaamisessa liian suuriksi sekä raskaiksi yritykselle (Aaltonen et al. 2009). Työvoiman palkkauksen arviointia mikroyritysten talouden kannalta vaikeuttaa lisäksi se, että palkkaamiseen liittyvät laskelmat turvautuvat usein tulevaisuuden epävarmojen tulosten arviointiin. Yrittäjille voi myös olla vaikeaa etukäteen arvioida työvoimakustannusten vaikutusta tulevaisuuden tulotasoon ja tätä kautta talouden toimintaan. (Yu-Fu & Funke 2005) Lisäksi työmarkkinoilla esiintyvät epävarmuudet aiheuttavat yrityksille haasteita yritysriskien hallinnassa ja vaikuttavat tätä kautta myös työvoiman palkkauspäätöksiin (Qiu 2019).

Suomen virallisen tilaston (2020a) sekä Euroopan komission (2021) määritelmän mukaan mikroyritys on yritys, joka työllistää vähemmän kuin 10 henkilöä, jonka liikevaihto vuodessa on enintään 2 miljoonaa euroa tai, jonka taseen loppusumma on enintään 2 miljoonaa euroa. Lisäksi yrityksen tulee täyttää riippumattomuusoletus. Yritys katsotaan riippumattomaksi, kun sen koko pääomasta tai äänivallan omaavista osakkeista 25 prosenttia tai enemmän ei ole pk-yrityksen tai pienen yrityksen määritelmää täyttämättömän yrityksen omistuksessa tai sellaisten yritysten yhteisomistuksessa. (Elinkeinoelämän keskusliitto 2018a; SVT 2020a) Vuonna 2018 Suomen 286 042 yrityksestä, pois lukien maa-, metsä- ja kalatalous, 93 prosenttia oli mikroyrityksiä. Lisäksi Suomen yrittäjistä 68 prosenttia harjoittaa yritystoimintaansa yksin. Mikroyritysten osuus kaikkien Suomen yritysten muodostamasta liikevaihdosta on 16,6 prosenttia. (Suomen Yrittäjät 2020b)

3.2.1 Mikroyritysten talouden epävarmuustekijät

Välillisillä työvoimakustannuksilla on havaittu olevan merkittäviä vaikutuksia yritysten taloudelle ja talouden arvioinnille. Työvoimakustannukset vaikuttavat merkittävästi yritysten liiketoiminnan menestymiseen ja taloudelliseen tulokseen. (Yu-Fu & Funke 2005; Vojteski, Kljenak, Lukić & Jovančević 2015) Työvoimakustannuksilla on lisäksi merkittäviä vaikutuksia työvoiman kysyntään, työllisyyteen sekä yritysten

kilpailukykyyn (Erola et al. 2018). Erityisesti mikroyritykset ja yksinyrittäjät kokevat välilliset työvoimakustannukset suurempana haittana yrityksen taloudelle kuin suuryritykset. Pienemmissä yrityksissä yhdenkin henkilön palkkaus voi olla merkittävä investointi ja riskitekijä yrityksen taloudelliselle kantokyvyille. (Järventaus & Kekäläinen 2018) Mikroyrittäjän tulee arvioida tarkkaan kaikkien työntekijästä aiheutuvien kulujen vaikutukset yrityksen taloudelle, jotta palkkauksen kannattavuutta voidaan arvioida (Conn 2009). Siirtyminen ei työllistävästä yrityksestä työnantajaksi vaatii byrokraattisia toimenpiteitä sekä kuukausittaisia lisäkuluja, jotka aiheuttavat jatkuvan taakan mikroyrittäjälle (Fairlie & Miranda 2017; Henley 2005). Työvoiman työllistämisestä aiheutuvat riskit koetaan pienimmissä yrityksissä merkittävimiksi erityisesti ensimmäistä työntekijää palkatessa (Järventaus & Kekäläinen 2018).

Mikroyrittäjille merkittävimpana huolenaiheena työvoimakustannuksiin liittyen on epävarmuus nykyisten ja tulevien tulojen riittävydestä yrityksen kulujen sekä erityisesti työvoiman aiheuttamien lisäkulujen kattamiseen. Mikroyrittäjien nähdään lisäksi olevan epävarmoja heidän tuotantonsa kysynnän riittävydestä kulujen kattamiseen sekä omasta kyvykkyydestään työntekijän palkkaamiseen. (de Mel, McKenzie & Woodruff 2010; Fairlie & Miranda 2017) Työllistävän yrityksen näkökulmasta palkkauksen taloudelliseen riskiin vaikuttavat myös henkilön työpanoksen riittävyys ja laatu, soveltuvuus työyhteisöön sekä mahdolliseen irtisanomiseen liittyvät kustannukset ja toimenpiteet (Järventaus & Kekäläinen 2018). Myös epävarmuus välillisten työvoimakustannusten tulevaisuuden tasosta vaikeuttaa mikroyritysten palkkauspäätöksiä. Yritysten on vaikea arvioida tulevaisuuden kassavarojen riittämistä työvoiman kustannusten kattamiseen, mikäli välillisten työvoimakustannusten taso tulee vaihtelemaan. (Yu-Fu & Funke 2005) Epävarmuutta yrityksille tuottaa myös vaikeus arvioida työntekijästä aiheutuvien kustannusten suhdetta hänen tuottamaansa panokseen. Työntekijän tuottaman arvonlisäyksen tulisi olla suurempi kuin hänestä aiheutuvat työvoimakustannukset, jotta työllistäminen olisi taloudellisesti kannattavaa. (Erola et al. 2018)

Työvoimaa palkatessa yrityksen tulee huomioida välillisten työvoimakustannusten määrien vaihtelut työntekijän työuran eri vaiheissa. Erityisesti työuran alussa työvoimakustannukset ovat korkeat, sillä työnantajan tulee kustantaa työvoiman rekrytointiin ja perehdyttämiseen käytetyt kulut. (Dahlén & Bolmsjö 1996)

Mikroyrittäjien on havaittu olevan epävarmoja juuri siitä, onko yritys kykenevä kustantamaan työntekijän perehdytyksen ja muiden koulutusten aiheuttamat kustannukset (de Mel et al. 2010). Koulutuskustannusten lisäksi yrityksen tulee huomioida kustannukset, jotka aiheutuvat menetetyt tuotannon määrästä sinä aikana, kun työntekijää koulutetaan työtehtävään (Nickell 1978). Vähitellen henkilöstökustannusten taso tasoittuu lähemmäksi työvoimakustannusten keskimääräistä tasoa. Yritysten tulee taloutta suunnitellessaan huomioida myös yllättävien työvoimakustannusten syntyminen. Esimerkiksi työtapaturmista ja muista sairauksista johtuvia poissaoloja ja näiden taloudellisia vaikutuksia voi olla vaikeaa arvioida etukäteen. (Dahlén & Bolmsjö 1996) Erityisesti pienimmille yrityksille työntekijän sairauspoissaolot ovat huomattava taakka. Poissaoloista aiheutuvat kustannukset ovat merkittäviä mikroyritysten taloudelle, ja pahimmillaan ne voivat muodostua toiminnan jatkuvuutta uhkaavaksi rasitteeksi. (Elinkeinoelämän keskusliitto 2018b)

Kun jotkin kassavirtoihin vaikuttava kustannukset, kuten esimerkiksi työntekijän työterveydenhuollon kustannukset, aiheuttavat epävarmuutta yritykselle, voi tämä vaikuttaa myös taloudellisten riskien arviointiin. Taloudellinen epävarmuus ja kassavarojen riittävyys arvioinnin vaikeus puolestaan voivat vaikuttaa lykkäävästi erilaisiin yrityksen investointeihin. Kun yritys ei voi varmistua varojen riittävydestä, pyritään esimerkiksi uusien investointien siirtämisellä vaikuttamaan epävarmuuden minimointiin ja kassavarojen riittävyteen pakollisiin kustannuksiin. Kassavirtojen epävarmuudella nähdään olevan negatiivinen vaikutus myös yrityksen työllisyyden tasoon. (Alnahedh et al. 2019) Kustannusrakenteita arvioidessaan tulee mikroyritysten huomioida erityisesti se, että välilliset työvoimakustannukset tulee suorittaa, vaikka työntekijä ei olisikaan tehnyt yhtään työtuntia. Lisäksi taloutta arvioidessa yrittäjien tulee huomioida välillisten työvoimakustannusten sitoutuneisuus työntekijöiden määrään, ei tehtyjen työtuntien määrään. (Jones & Laudadio 1997) Mikäli yrittäjä haluaa esimerkiksi vähentää yrityksensä kustannuksia, on hänen muistettava, ettei työntekijän lomauttamisella päästä kaikista kustannuksista eroon.

Lisäksi yritysten on huomioitava se, mikä vaikutus työntekijän irtisanomisella on yrityksen taloudelle. Välillisiin työvoimakustannuksiin kuuluvilla irtisanomiskorvauksilla ja epäonnistuneella rekrytoinnilla voi olla kauaskantoisiakin vaikutuksia mikroyrityksen

taloudelle. (Elinkeinoelämän keskusliitto 2018b) Korkeammat irtisanomiskustannukset tekevät lisäksi työntekijän irtisanomisesta yritykselle vaikeampaa, sillä erityisesti pienellä pääomalla toimivilla mikroyrityksillä ei välttämättä ole vapaita kassavaroja, joilla kustantaa irtisanominen (Serfling 2016; Yu-Fu & Funke 2005). Työntekijän irtisanomisesta Suomessa tekee entistä vaikeampaa painavan syyn vaatimus (Järventausta & Kekäläinen 2018). Järventaustan ja Kekäläisen (2018) mukaan vaatimuksen poistaminen helpottaisi yritysten talouden arviointia ja mahdollisesti parantaisi myös yritysten työllistämiskykyä. Korkeiden palkkaus- ja irtisanomiskustannusten on havaittu vaikuttavan lisäksi yritysten palkkauspäätösten toteutukseen. Koska työvoiman irtisanominen voi olla yritykselle raskas prosessi taloudellisesti, haluavat yritykset viivyttää päätöstä työvoiman lisäämisestä siihen asti, kunnes he ovat vakuuttuneita talouden pitkäkestoisemmasta noususta. (Meschi 1995)

Korkeammat kiinteät, työntekijöiden määrästä riippuvaiset työvoimakustannukset aiheuttavat yrityksille esteitä työvoiman työllistämiseen, sillä ne eivät rohkaise palkkaamaan uutta työvoimaa, vaan käyttämään jo palkattua työvoimaa tehokkaammin. Yritykset teettävät mieluummin ylitöitä jo palkatuilla työntekijöillä, kuin palkkaavat lisätyövoimaa. Syynä tähän on se, että työntekijälle maksettu ylityökorvaus on suhteessa pienempi, kuin uuden työntekijän palkkaamisesta aiheutuvat kustannukset. (Jones & Laudadio 1997; Hamermesh 2014) Korkeat palkan sivukulut rohkaisevat yrityksiä lisäksi korvaamaan henkilöiden tekemät työt enemmän pääoma-intensiivisillä tuotannon metodeilla. Mikäli uuden koneen hankinta tulee pitkällä aikavälillä halvemmaksi, kuin työntekijästä aiheutuvien kustannusten maksaminen, on yrityksen kannattavaa korvata työntekijä koneella. (Yu-Fu & Funke 2005)

3.2.2 Mikroyritysten rahoituksen epävarmuustekijät

Merkittävimpänä tekijänä työvoiman työllistämispäätöksessä on pääoma ja sen riittävyys yrityksen kustannusten kattamiseen (Henley 2005). Yrityksen omaisuuden ja ensimmäisen työntekijän palkkaamisen todennäköisyydellä onkin tutkittu olevan positiivinen yhteys (Fairlie & Miranda 2017). Erityisesti pienimmillä yrityksillä, joiden kassavirrat ovat vähäisempiä, edes osittain kiinteiden kustannusten, kuten välillisten työvoimakustannusten, tunnistamisella on suuri merkitys yrityksen taloudelle ja liikevoitolle (Jones & Laudadio 1997; Belás et al. 2018). Taloudellisesti kannattavampi

keino maksaa työllistämisestä aiheutuvat lisäkustannukset, on varojen kerääminen etukäteen, kuin luottaa tulevien vuosien kassavirtoihin. Syynä on se, että tulevien vuosien tulojen arviointi perustuu edellisten vuosien tuloihin, jolloin yritys ei voi tarkalleen varmistua tulevasta kassavirroistaan. (Fairlie & Miranda 2017) Mikroyrityksille pääoman kerryttäminen palkkausta varten voi kuitenkin olla merkittävä tekijä talouden kannalta sekä hidastaa yrityksen laajentumiseen vaadittavia investointeja (Fairlie & Miranda 2017; Alnahedh et al. 2019).

Mikroyritykset toimivat suhteessa muihin yrityskokoihin suuremmalla velkarahoituksella (Vojtovic et al. 2018), joten rahoitusmarkkinoilla esiintyvät ongelmat aiheuttavatkin merkittäviä haasteita juuri pienimpien yritysten kasvulle sekä työvoiman työllistämiseksi (Benmelech et al. 2011; Matthewt et al. 2020). Koska välilliset työvoimakustannukset ovat kiinteitä tai lähes kiinteitä kuluja, tarvitsee yritys pääomaa näiden kulujen kattamiseen jatkuvasti (Benmelech et al. 2011). Mikroyritykset hankkivatkin ulkopuolista rahoitusta erityisesti käyttöpääomaksi, sillä ne toimivat yleensä muita yrityskokoja pienemmällä kassavarallisuudella (Suomen Pankki 2012). Rahoituslaitosten tarjoamien lainojen sekä mikroyritysten kasvun välillä onkin havaittu olevan positiivinen sekä merkittävä yhteys (Abara & Banti 2015).

Mikroyritysten kasvua hidastavat kuitenkin rahoitusongelmat. Mikroyrityksillä rahoitusongelmat ovat yli kolme kertaa yleisempiä kuin suurilla yrityksillä. Lisäksi mikroyritysten rahoitusongelmat on koettu vakavammiksi kuin muiden yrityskokojen rahoitusongelmat. (Suomen Pankki 2012) Erityisen haasteen mikroyritysten laajentumiselle aiheuttavat rahoituksen saannin haasteet (Aterido, Hallward-Driemeier & Pagés 2011; Suomen Pankki 2012). Suurin syy siihen, ettei mikroyrityksille myönnetä rahoitusta yhtä helposti kuin suuremmille yrityksille, on tarvittavien vakuuksien puuttuminen lainan takaamiseksi (Beck & Demirguc-Kunt 2006; Abara & Banti 2015). Työvoimakustannukset voivat vaikuttaa myös lainan saantiin tarvittavien vakuuksien puuttumisen kautta. Yritykset ovat käyttäneet pääomaa työvoimasta aiheutuvien kustannusten kattamiseen, jolloin lainan vakuutena mahdollisesti käytettävien investointien määrä on voinut jäädä pienemmäksi (Alnahedh et al. 2019). Rahoitusta saadessaan mikroyritykset joutuvat myös muita yleisemmin antamaan enemmän vakuuksia lainoilleen sekä maksamaan korkeampaa korkoa suuremman luottoriskin vuoksi (Vojtovic et al. 2018). Erityisesti mikroyrittäjän asumisvarallisuudella

on havaittu olevan merkittävä yhteys mikroyrityksen työpaikkojen muodostamiseen. Asumisvarallisuus on merkittävässä roolissa taloudellisen rahoituksen vakuutena. (Henley 2005)

Välillisillä työvoimakustannuksilla ja työmarkkinoiden sääntelyn jäykkyydellä voidaan siis nähdä olevan monia erilaisia vaikutuksia sekä yritysten että valtioiden talouteen. Valtioiden tasolla työvoimakustannusten on havaittu vaikuttavan harmaan talouden ja työttömyyden kasvuun (Janoušková 2015, Meschi 1995; Ayhan 2013), ja yritysten tasolla ne taas vaikuttavat negatiivisesti erityisesti mikroyritysten kasvuhaluuteen (Järventaus & Kekäläinen 2018; Hohti 2000). Myös erilaiset rahoitusongelmat vaikeuttavat mikroyritysten kasvua ja työvoiman työllistämistä. Välillisten työvoimakustannusten voidaan siis sanoa vaikuttavan negatiivisesti juuri mikroyritysten työllistämismahdollisuuksiin, ja tämän takia mikroyritysten osuuden kasvattaminen 60 000 uuden työpaikan luomisessa voi olla vielä melko hankalaa.

4. Tutkimuksen toteutus

Tämän tutkimuksen empiirinen osuus toteutettiin kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen keinoja hyödyntäen. Tutkimusaineistona käytettiin lomakehaastattelun perusteella kerättyä aineistoa. Haastattelulomake luotiin etenemään teoriaosassa ilmenneiden teemojen mukaisesti. Tämän tarkoituksena oli tuottaa mahdollisimman todenmukaista tietoa välillisten työvoimakustannusten vaikutuksista mikroyritysten toimintaan. Aineiston analysoinnissa apuna käytettiin tutkimuksen teoreettisessa osuudessa ilmenneitä tekijöitä, ja lisäksi saatuja tuloksia vertailtiin aiempiin tutkimustuloksiin.

4.1 Aineistonkeruumenetelmä ja tutkimusaineisto

Tämän tutkimuksen tutkimusotteeksi valikoitui heti suunnitteluvaiheessa laadullinen tutkimus. Koskisen et al. (2005) mukaan laadullisen tutkimuksen kautta erillisiä tapauksia voidaan käsitellä yksittäistenkin henkilöiden näkökulmasta tai heidän kertomiensa merkitysten kautta. Myös tässä tutkimuksessa haluttiin käsitellä yksittäisten mikroyrittäjien omakohtaisia kokemuksia välillisistä työvoimakustannuksista ja niiden aiheuttamista taloudellisista riskeistä. Lisäksi laadullisen tutkimuksen valikoitumista tutkimusmenetelmäksi perusteltiin sillä, ettei aiheesta ollut aikaisempaa tietoa runsaasti saatavilla (Eriksson & Kovalainen 2008, 5).

Tämän tutkimuksen tutkimusaineisto perustuu lomakehaastattelun avulla kerättyyn aineistoon. Hirsjärven ja Hurmeen (2015, 45) mukaan lomakehaastattelu onkin eri haastattelulajeista kaikista käytetyin menetelmä. Tutkimusaineiston keräystavan valikoitumista perustellaan sillä, että menetelmän avulla tuloksista saadaan mahdollisimman eksakteja sekä ne vastaavat tarkalleen tiettyyn kysymykseen (Hirsjärvi & Hurme 2015, 44). Lisäksi lomakehaastattelun avulla haastattelu saatiin toteutettua useammalle yritykselle tehokkaasti, jolloin vastauksia voidaan pitää validimpina suuremman vastaajamäärän vuoksi (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 202-205). Lomakehaastattelun avulla tuloksia saatiin lisäksi erikokoisilta ja eri määrän työntekijöitä työllistävilta mikroyrityksiltä, jolloin vastaukset eivät rajoittuneet vain tietyn kokoiseen mikroyrityksiin. Kun mikroyritysten kokoluokka vaihteli, saatiin myös

mikroyritysten kokemista riskeistä monipuolisempaa tietoa. Lisäksi valmiita vastausvaihtoehtoja sisältävällä lomakkeella vastaamista pystyttiin tehokkaammin johdattelemaan kohti tietynlaista pohdintaa ja vastaukset liittyivät tarkemmin juuri esitettyihin kysymyksiin.

Lomakehaastattelun kohteeksi valikoitui 30 varsinaissuomalaista mikroyritystä, vastausten monipuolisuuden varmistamiseksi. Vastauksia saatiin 13 yritykseltä. Näistä tutkimuksen kannalta käyttökelpoisia oli 12 vastausta, sillä lomakehaastattelun kautta kävi ilmi, ettei yksi yritys lukeudu mikroyritysten kategoriaan Suomen virallisen tilaston (2020a) ja Euroopan komission (2021) määritelmän mukaan. Ainoa yrityksen taustatietoihin liittyvä kysymys (liite 3, kysymys 2) koski yrityksen kokoa henkilöstön määrällä mitattuna. Taulukosta 1 voidaan havaita, että yritysten kokoluokat jakaantuivat tasaisesti kolmen suurimman kokoluokan kesken. Muita yritysten taustatietoihin liittyviä kysymyksiä ei kysytty, sillä taustatietoja ei pidetty tutkimuksen kannalta olennaisina. Muut yritysten kokoon viittaavat tiedot tarkistettiin ennen haastattelulomakkeen lähettämistä.

Taulukko 1. Haastatteluun vastanneiden jakautuminen yritysten kokoluokittain

	N	Prosenttiosuus
Olen yksinyrittäjä.	1	8,3 %
Työllistän itseni lisäksi keskimäärin 1 henkilön.	2	16,7 %
Työllistän itseni lisäksi keskimäärin 2-3 henkilöä.	3	25,0 %
Työllistän itseni lisäksi keskimäärin 4-6 henkilöä.	3	25,0 %
Työllistän itseni lisäksi keskimäärin 7-9 henkilöä.	3	25,0 %

Haastattelun toteutukseen käytettiin Webropol-ohjelmistoa. Aineisto kerättiin mikroyrityksiltä lähtemällä heille linkki haastattelulomakkeeseen (liite 3) sähköpostitse (liite 1) marraskuussa 2020. Noin viikko sähköpostin lähettämisen jälkeen, yrityksille lähetettiin vielä muistutusviesti haastattelusta (liite 2). Yritysten yhteystiedot poimittiin yritysten nettisivuilta tai Suomen Asiakastieto Oy:n tietokannasta. Lisäksi haastattelun kohteeksi valikoituneiden yritysten kokoon viittaavat tiedot tarkistettiin Suomen Asiakastieto Oy:n tietokannasta. Tämän avulla yritysten kuulumisesta mikroyritysten luokkaan pyrittiin varmistumaan jo ennen haastattelulomakkeen lähettämistä.

Tutkimusaineisto kerättiin lomakehaastattelulla, käyttäen menetelmälle tyypillisiä strukturoituja ja puolistrukturoituja kysymyksiä (Hirsjärvi et al. 1997, 197). Strukturoidut kysymykset olivat monivalintakysymyksiä, joista vastaajan tuli valita itselleen parhaiten sopiva vaihtoehto. Osassa kohdista vaihtoehtoja pystyi valitsemaan useammankin ja osassa kohdissa vaihtoehdot taas tuli laittaa tiettyyn järjestykseen. Vastaajan oli lisäksi mahdollista jokaisen kysymyksen kohdalla täydentää vastaustaan ”Mahdollinen lisätieto” -kenttään. Tällä pyrittiin estämään vastaajien mielipiteen huomiotta jättäminen, mikäli mikään valmiista vastausvaihtoehdosta ei sopinut yrityksen tilanteeseen. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 67) Puolistrukturoiduilla kysymyksillä oli puolestaan tarkoitus hankkia vastauksia sellaisiin kysymyksiin, joihin ei aikaisempien tutkimusten perusteella ollut vastauksia ja joita ei tämän takia pystytty esittämään strukturoituna kysymyksinä (Heikkilä 2014, 50). Kokonaisuudessaan lomakkeen kysymyksillä pyrittiin saamaan yleiskuva yritysten kokemista riskeistä ja riskien vaikutuksista yritysten toimintaan. Aiheeseen viittaavilla kysymyksillä koettiin saatavan tutkimuksen kannalta parempia vastauksia, kuin täsmällisillä kysymyksillä työvoimakustannusten aiheuttamista riskeistä.

Haastattelulomakkeessa kysymyksiä jaoteltiin kolmeen kategoriaan haastattelun selkeyttämiseksi sekä loogisen järjestyksen ja rakenteen muodostamiseksi. (Metsämuuronen 2011, 117) Kategorioiksi muodostuivat ”taloudelliset riskit”, ”työllistäminen ja välilliset työvoimakustannukset” sekä näiden yhdistelmä ”välillisten työvoimakustannusten aiheuttamien taloudellisten riskien vaikutus yritykseenne”. Jaottelu perustui tutkimuksen teoriaosan rakenteeseen. Kysymysten ryhmittelyn ja järjestelyn avulla vastauksista pyrittiin saamaan johdonmukaisempia. Metsämuurosen (2011, 117) mukaan, samojen kysymysten esittämisellä kaikille haastateltaville voidaan tutkimustuloksista paremmin muodostaa yhtenäinen kokonaisuus sekä vastauksien vertaileminen on tällöin mahdollista. Lisäksi tiettyjä termejä, kuten työvoimakustannusten ja taloudellisten riskien käsitteitä selvennettiin vastaajille, jotta vastaaminen olisi mahdollista myös ilman talouteen liittyvää erityisosaamista. Tämän avulla pyrittiin lisäksi varmistumaan siitä, että vastaajalla ja tutkimuksen tekijällä on samanlainen käsitys kysymysten sisällöstä.

4.2 Aineiston käsittely ja analysointi

Tässä tutkimuksessa aineistoa tutkittiin sisällönanalyysin keinoin. Laadullisessa tutkimuksessa sisällönanalyysiä pidetään perusanalyysimenetelmänä. Sisällönanalyysin pyrkimyksenä on kerätä aineistosta ensin yksittäisiä havaintoja, luokitella ne ja edetä lopulta yleisempiin väitteisiin. Sisällönanalyysin kautta tutkimuksen tulokset voidaan yhdistää myös muihin aiheesta tehtyihin tutkimuksiin sekä laajempaan kontekstiin. (Saaranen–Kauppinen & Puusniekka 2006) Sisällönanalyysin valitsemista analyysimenetelmäksi tässä tutkimuksessa perusteltiin menetelmän väljyydellä, sillä se mahdollisti myös muiden tutkimusmenetelmien elementtien hyödyntämisen. Sisällönanalyysin apuna voitiin hyödyntää myös määrälliselle tutkimukselle olennaisia piirteitä, kuten tulosten luokittelua tai esittämistä tilastollisessa muodossa. (Alasuutari 2011, 41; Tuomi & Sarajärvi 2018, 86-87) Tuomi ja Sarajärvi (2018, 90) katsovat sisällönanalyysin tarkoituksiksi informaation lisäämisen sekä selkeän, sanallisen kuvauksen luomisen tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä tiiviissä paketissa. Tämän avulla tutkittavasta kohteesta voidaan tehdä luotettavia johtopäätöksiä.

Tämän tutkimuksen sisällönanalyysi toteutettiin Tuomen ja Sarajärven (2018) muodostaman prosessin mukaisesti. Ensin aineisto koottiin kirjalliseen muotoon ja pelkistettiin tiivistämällä saatuja tuloksia yhtenäisemmäksi kokonaisuudeksi. Puolistrukturoitujen kysymysten vastauksia hyödynnettiin siinä muodossa, missä vastaajat olivat avoimet vastauksensa lomakkeelle kirjoittaneet. Tämän jälkeen aineisto ryhmiteltiin ja jaettiin teemoihin etsien samalla eroavaisuuksia ja samankaltaisuuksia. Lopuksi ryhmitelty aineisto vielä käsitteellistettiin, jolloin teemoista edettiin johtopäätöksiin. Tutkimuksen tekemisen havaittiin olevan edestakaista eikä niinkään suoraviivaista, sillä eri kysymyksiin saadut vastaukset liittyivät oleellisesti myös toisiinsa. Tutkimustuloksia analysoitaessa saatuja tuloksia yhdisteltiin myös aikaisempiin tutkimuksiin sekä tämän tutkimuksen teoriaosassa muodostettuun teoreettiseen viitekehykseen. Alasuutarin (2011, 39-40) mukaan yhdistämällä tutkimustuloksia teoreettiseen viitekehykseen sekä aikaisempiin tutkimuksiin, saadaan luotettavampi käsitys tutkimuksen tuloksista.

5. Tutkimustulokset ja tulosten analysointi

Tässä luvussa käydään läpi lomakehaastattelussa ilmenneitä tuloksia. Lisäksi tuloksia analysoidaan sekä verrataan aikaisempaan kirjallisuuteen tämän tutkimuksen kannalta olennaisen kokonaiskuvan saavuttamiseksi. Analysoinnissa vastauksia pyritään tarkastelemaan erilaisten taloudellisten riskien näkökulmasta. Empiirisen osion rakenne pyritään lisäksi kokoamaan siten, että se olisi yhteneväinen teoriaosan rakenteen kanssa. Haastattelussa esiin nousseita asioita käsitellään teema kerrallaan, yhdistäen eri kysymyksiin saatuja vastauksia. Käsitelyjärjestys ei noudata tarkalleen lomakehaastattelun kysymysten järjestystä. Seuraavissa alaluvuissa teemoja pyritään analysoimaan haastattelutulosten perusteella. Analyysin kautta tutkimuksen tutkimuskysymyksiin voidaan muodostaa perustellumpia vastauksia luvussa 6.

5.1 Mikroyritysten kokemat taloudelliset riskit

Lomakehaastattelun (liite 3) kysymyksissä 4 ja 5 vastaajilta kysyttiin yleisesti yrityksen talouteen ja erilaisiin riskeihin liittyviä kysymyksiä. Kysymysten avulla haastateltavia pyrittiin ohjaamaan kohti syvempää pohdintaa aiheeseen liittyen, jolloin myös muihin kysymyksiin vastaaminen tuottaisi tarkemmin perusteltuja vastauksia. Kysyttäessä yritysten taloudellisen tilan seuraamisesta (kysymys 4) kertoivat kaikki vastaajat seuraavansa yrityksensä taloudellista tilaa. Suosituimmaksi keinoksi ilmeni kirjanpidon seuraaminen. Tätä kertoi hyödyntävänsä yli puolet vastaajista. Muita keinoja, joiden kautta vastaajat arvioivat yrityksensä taloudellista tilaa olivat kirjanpitäjän ja tilitoimiston tuottamat raportit sekä yrityksen pankkitilin ja kassajärjestelmän seuraaminen. Osa vastaajista kertoi seuraavansa yrityksen taloudellista tilaa päivittäin, osa kuukausittain ja yksi vastaajista kertoi taloudellisen tilan tarkastelun toteutuvan vain tarvittaessa.

Haastattelun toteuttamishetkellä yrittäjät kokivat suurimmaksi taloudelliseksi riskiksi yritykselleen covid-19-pandemian (kysymykset 14, 15 ja 18). Myös aikaisempien tutkimusten perusteella työmarkkinoilla vallitsevat epävarmuudet aiheuttavat yrityksille haasteita erilaisten yritysriskien hallinnassa (Qiu 2019). Vastaajat kertoivat pandemian vaikuttavan muun muassa siten, että yritysasiakkaat eivät enää pysty oman

yrittäjänsä taloudellisen tilanteen takia käyttämään yrityksen palveluja tai tilaamaan yrityksen tuotteita. Myös kuluttajien käyttäytymisen katsotaan muuttuneen pandemian myötä. Kuluttajat eivät enää uskalla tehdä hankintoja tai heillä ei ole siihen taloudellista mahdollisuutta. Nämä taas vaikuttavat yrityksiin aiheuttaen samalla taloudellisia riskejä, kun yritykset eivät voi varmistua asiakkaiden ostokäyttäytymisestä. Lomakehaastattelusta kävi lisäksi ilmi, että pandemia vaikuttaa yrityksen muihinkin toimintoihin kuin riskien arviointiin, esimerkiksi työvoiman tarpeeseen. Erityisen haastavaa pandemian aiheuttamien riskien hallinnasta ja arvioinnista tekee varmasti se, ettei Suomessa ole ollut pitkään aikaan vastaavanlaista poikkeustilannetta. Lisäksi pandemian vaikutusten arviointia vaikeuttaa se, että tilanne voi muuttua todella lyhyelläkin aikavälillä radikaalisti, mikä voitiin huomata vuoden 2020 aikana.

Pandemian lisäksi yritykset kertoivat muun muassa asiakkaiden siirtymisen toiselle toimijalle aiheuttavan taloudellisen riskin. Kun suuri asiakas siirtyy toiselle toimijalle eikä toimeksiantosuhde enää jatku yrityksen kanssa, voivat yrityksen tulot laskea huomattavasti lyhyelläkin aikavälillä. Yksi vastaajista koki taloudelliseksi riskiksi myös yritystukien päättymisen. Yritystuilla voidaan nähdä olevan merkittävä vaikutus erityisesti yritystoimintansa vasta aloittaneelle yritykselle (Ilmakunnas, Stenbacka, Martikainen, Puhakka, Salonen & Reinikainen 2020). Tukien loputtua yritykselle kasautuu entistä enemmän taloudellisia paineita tulojen hankkimiselle, sekä taloudellisten riskien välttämiseksi. Myös pelko töiden loppumisesta vaikean taloudellisen tilanteen seurauksena oli riski yhdelle vastaajista. Erityisesti pandemiatilanteessa töiden jatkumisen epävarmuus aiheuttaa huomattavan riskin yrittäjälle, sillä yritystoiminnan mahdollisen päättymisen jälkeen, myös palkkatyöpaikan löytäminen voi olla vaikeaa.

Yritysten merkittävimmitaloudellisiksi riskeiksi nähdään kansainväliselläkin tasolla maksuvalmiusriski, rahoitusriski sekä maksukyvyttömyysriski (Ilmonen, Kallio, Koskinen & Rajamäki 2016, 77; Belás et al. 2018; Vojtovic et al. 2018). Tämänhetkessä covid-19-pandemian aiheuttamassa maailmantilanteessa yrityksen taloudellisen tilan seuraaminen ei kuitenkaan takaa sitä, ettei yritys kohtaisi suuriakin taloudellisia riskejä. Tämä heijastui myös yritysten vastauksista. Yritykset eivät kokeneet esimerkiksi maksuvalmiuteen tai vakavaraisuuteen liittyviä riskejä suoranaisesti suurimmiksi riskeiksi, vaan taloudellisesti merkittävimmäksi riskiksi

koettiin covid-19-pandemia kokonaisuudessaan. Tämä vaikuttaa suoraan yritysten toimintaan sekä välillisesti myös esimerkiksi maksuvalmiuden tai kannattavuuden toteutumiseen.

Kaikki yritykset kertoivat huomioivansa taloudelliset riskit päätöksenteossa kysymyksessä 6. Kysymykseen oli mahdollista valita yksi tai useampi vaihtoehto ja vastaukset näkyvät alla olevasta taulukosta 2. Vastausten perusteella voidaan havaita, että yritykset tarkastelevat taloudellisia riskejään melko tasaisesti erilaisissa toiminnoissaan. Avoimeen kohtaan saatiin yksi vastaus, jossa yrittäjä kertoi seuraavansa asiakkaidensa taloutta jatkuvasti. Asiakkaiden arvioinnin kautta kyseinen yritys voi arvioida myös omaa talouttaan. Kysymykseen saatujen vastausten voidaan nähdä noudattavan kirjallisuudessa esille tuotuja huomioita. Mitä tarkemmin yritys seuraa talouden tilan toteutumista ja sen muutoksia, sitä tehokkaammin se voi varautua yrityksen taloutta horjuttaviin riskeihin (Suominen 2000, 48). Lisäksi juuri taloudellisten riskien hallinnan katsotaan luovan pohjan myös yrityksen muiden riskien hallinnalle (Juvonen et al. 2014; Fairlie & Miranda 2017). Koska yrittäjät kertoivat tarkastelevansa yritystensä taloudellisia riskejä melko monipuolisesti, voidaan heillä arvioida olevan myös laaja käsitys taloudellisten riskien varsinaisista vaikutuksista yrityksen toimintaan. Riskien huomioinnin kautta yritykset voivat lisäksi arvioida eri toimien, kuten erilaisten investointien aiheuttamia taloudellisia vaikutuksia tehokkaammin.

Taulukko 2. Taloudellisten riskien huomiointi päätöksenteossa

	N
En huomioi taloudellisia riskejä päätöksenteossa.	0
Huomioin ne laajentumispäätöksiä tehdessäni.	5
Huomioin ne investointipäätöksiä tehdessäni.	6
Huomioin ne palkatessani työvoimaa.	7
Huomioin ne yrityksen rahoitusta ja taloutta tarkastellessani.	4
Huomioin ne jokapäiväisessä yrityksen toiminnassa.	6
Muu, miten	1

Yrittäjät kertoivat huomioivansa taloudellisia riskejä eniten työvoimaa palkatessaan. Koska taloudellisille riskeille yhteisenä tekijänä nähdään se, ettei yrityksen kassavirta riitä erilaisten menojen kattamiseen (Belás et al. 2018), tulee taloudelliset riskit huomioida vahvasti työvoiman palkkauspäätöksiä tehdessä. Mikroyrityksissä yhdenkin henkilön palkkaus on huomattava investointi ja sillä voi olla suuretkin vaikutukset yrityksen taloudelliselle kantokyvyille (Järventaus & Kekäläinen 2018). Työvoiman työllistämisen ollessa merkittävä päätös erityisesti mikroyrittäjälle, tulee hänen huomioida tarkasti kaikki palkkaukseen vaikuttavat tekijät, jotta palkkauksen aiheuttamat riskit voidaan minimoida. Erityisesti mikroyrittäjän tulee huomioida kassavirran riittävyys ja sen mahdollisen riittämättömyyden aiheuttamat riskit, sillä työntekijän kustannukset tulee kattaa, vaikka yrityksen toiminta ei tuottaisikaan haluttua tulosta.

5.2 Työvoiman palkkaamiseen liittyvät tekijät

Kysymyksen 16 tuloksista voitiin huomata, että 11 vastaajaa pitää välillisten työvoimakustannusten tasoa Suomessa edes hieman liian korkeana. Heistä neljä pitää kustannuksia aivan liian korkeana. Vain yhden vastaajan mielestä työvoimakustannusten taso on juuri sopivalla tasolla. Myös Bassanin ja Cinganon (2018) mukaan korkeiden palkan sivukulujen maissa ollaan lähes yksimielisiä kustannusten liian korkeasta tasosta. Puolet vastaajista kertoikin kokevansa välillisten työvoimakustannusten korkean tason suurimmaksi esteeksi työvoiman palkkaamiselle (kysymys 14). Aaltosen, Heinosen, Kovalaisen ja Luomalan (2009) mukaan korkeilla välillisillä työvoimakustannuksilla onkin olennainen merkitys työntekijän palkkauspäätöksiin. Vastaukset ovat perusteltuja, sillä erityisesti mikroyrittäjälle ylimääräisten kustannusten syntyminen voi olla huomattavasti merkittävämpi tekijä kuin esimerkiksi suurelle yritykselle, joka jo työllistää monia työntekijöitä (de Mel et al. 2010). Viisi vastaajaa ei kokenut välillisiä työvoimakustannuksia suurimmaksi esteeksi vaan perusteli valintaansa muilla tekijöillä. Esimerkiksi osaavan työntekijän löytyminen tuotti yhdelle vastaajista ongelmia. Lisäksi ongelmaksi nähtiin tulevaisuuden työtilanteen ennustettavuuden puute. Tämä varmasti on suurena painoarvona mietittäessä työntekijän palkkaamista, sillä yrityksen tulisi varmistua työtehtävien riittävydestä työntekijälle myös pitkällä aikavälillä. Mikäli työntekijä tulevaisuudessa

lomautettaisiinkin työtehtävien puuttumisen ja kustannusten vähentämisen takia, aiheuttaisivat kiinteät työvoimakustannukset edelleen yritykselle menoja.

Haastattelun vastauksista kysymykseen 7 kävi ilmi, että viisi vastaajaa ei kokenut työvoiman palkkaamista yritykseensä tarpeellisenä, kun taas neljällä vastaajista oli tarvetta työntekijälle. Kolme vastaajista ei osannut tarkalleen arvioida työntekijän tarvetta. Kysyttäessä yrityksiltä (kysymys 3) palkkaisivatko he mieluummin lisää työntekijöitä, teettäisivätkö enemmän työtunteja nykyisillä työntekijöillä vai valitsisivat molemmat vaihtoehdot, oli vastaus aikaisempien tutkimusten kaltainen (Jones & Laudadio 1997; Hamermesh 2014). Seitsemän vastaajaa kertoi teettävänsä mieluummin enemmän työtunteja nykyisillä työntekijöillään. Tämä mukailee aikaisempia tutkimuksia, sillä välillisten työvoimakustannusten korkean tason vuoksi yrityksille on taloudellisesti kannattavampaa hyödyntää nykyisiä työntekijöitään tehokkaammin, kuin palkata uusia (Jones & Laudadio 1997; Hamermesh 2014). Lisäksi kolme vastaajaa täydensi lisätietokenttään hyödyntävänsä mahdollisesti alihankintaa työvoimatarpeeseen.

Yrittäjiltä kysyttiin myös työvoiman palkkaamiseen vaikuttavista tekijöistä kysymyksessä 17. Heidän tuli merkitä järjestykseen kuusi erilaista tekijää siten, että ensimmäisellä valinnalla olisi suurin painoarvo palkkauspäätöksessä. Valittavat tekijät olivat ”Työvoimakustannusten taso”, ”Työntekijän tarve”, ”Laajentumishalukkuus”, ”Oma osaaminen”, ”Taloudellisten riskien uhka” sekä ”Työmarkkinoiden sääntelyn jäykkyys”. Valittavana oli lisäksi kohta ”Muu, mikä”, johon vastaaja sai täydentää muita palkkaukseen vaikuttavia tekijöitä. Haastattelulomakkeessa tekijät pyydettiin asettamaan järjestykseen siten, että luvun yksi saa painoarvoltaan merkittävintä tekijä. Saadut tulokset asetettiin järjestykseen Webropol-ohjelmiston niille laskemien keskiarvojen mukaisesti (kuvio 4). Mitä pienempi oli vastauksen saama keskiarvo sitä merkittävämpi tekijä se on osana palkkauspäätöstä.

Taulukko 3. Palkkauspäätökseen vaikuttavat tekijät

	Ka
Työntekijän tarve	2,3
Työvoimakustannusten taso	3,0
Taloudellisten riskien uhka	3,7
Laajentumishalukkuus	3,8
Oma osaaminen	4,1
Työmarkkinoiden sääntelyn jäykkyys	4,3

Merkittävimmäksi työvoiman palkkaamiseen vaikuttavaksi tekijäksi yrittäjät valitsivat työntekijän tarpeen. Vastauksen sijoittumista tärkeimmäksi tekijäksi voitiin jo etukäteen odottaa. Yleisti kulutuksen tai esimerkiksi uuden hyödykkeen hankkiminen aiheutuu yleensä tarpeesta tai tarpeen tunteesta (Aalto & Rubanovitsch 2007). Mikäli jotain asiaa ei tarvitse, ei sitä välttämättä ole taloudellisesti edes kannattavaa hankkia. Pienillä kassavaroilla toimiville mikroyrityksille työntekijään investoiminen on suuri tekijä yrityksen taloudelle, joten palkkauspäätöstä harkitaan tarkasti. Mikäli tarvetta työntekijän palkkaamiselle ei synny, taloudellisesti kannattavampaa voi olla investoida esimerkiksi uuteen koneeseen

Toiseksi merkittävimmäksi työvoiman palkkaamiseen vaikuttavaksi tekijäksi valikoitui työvoimakustannusten taso. Yrittäjät kertoivat haastattelulomakkeen eri kohdissa työvoimakustannusten tason olevan korkea sekä vaikuttavan merkittävästi myös työntekijän palkkaukseen. Yrittäjän tulee arvioida palkkausta myös kustannusten näkökulmasta, jotta hän voi varmistua sen kannattavuudesta pitkälläkin aikavälillä. Kuluttamista yleiselläkin tasolla tarkasteltuna on muistettava se, että hinnalla on tärkeä vaikutus hyödykkeen ostopäätökseen (Solomon 2016, 240). Työvoimakustannusten sijoittumista toiseksi suhteessa työntekijän tarpeeseen, voidaan loogisesti selittää yleisellä kulutuskäyttäytymisellä. Usein, kun ihmiselle syntyy todellinen tarve tiettyyn hyödykkeeseen, ei hinnalla ole yhtä suurta painoarvoa kuin todellisella tarpeella (Aalto & Rubanovitsch 2007).

Kolmanneksi merkittävimmäksi tekijäksi työvoiman palkkaamiseen koettiin taloudellisten riskien uhka. Mikäli yritys ei voi esimerkiksi varmistua työntekijän työpanoksen riittävydestä, voi tästä aiheutuvan taloudellisen riskin uhan painoarvo

olla suurempi kuin palkkauspäätös. Yrityksille yleistä onkin vaikeus arvioida työntekijän panoksen ja hänestä aiheutuvien kustannusten välistä suhdetta (Erola et al. 2018). Myös vastauksista kysymykseen 18 kävi ilmi, että työntekijän tuottaman panoksen arvioinnin vaikeudella oli osalle vastaajista suurikin merkitys työvoiman palkkauspäätöksessä. Yksi vastaajista kertoi, ettei halua esimerkiksi palkata pienen työmäärän vuoksi lisää henkilökuntaa, vaan toteuttaa työt mieluummin alihankinnan kautta tai jättää tilauksen kokonaan tekemättä. Yksi vastaaja puolestaan täydensi kysymyksessä 27 haasteen olevan siinä, millainen työntekijä tulee olemaan. Jos etukäteen on tiedossa, että yritys saa ammattitaitoisen ja tehokkaan työntekijän, ei arvonlisäyksen saaminen ole yhtä epävarmaa, mikä puolestaan helpottaa palkkauspäätöksen tekoa. Mikäli työntekijä on vieraampi eikä hänen motivaatiostaan työtehtäviä kohtaan voida etukäteen varmistua, on yrittäjän mukaan palkkauspäätös tällöin vaikeampi tehdä. Osalle vastaajista arvonlisäyksen ja kustannusten välisellä suhteella ei ollut merkitystä palkkauspäätöstä tehdessä.

Yrittäjät valitsivat neljänneksi merkittävimmäksi työvoiman palkkaamiseen vaikuttavaksi tekijäksi laajentumishalukkuuden. Laajentumishalukkuus vaikuttaa varmasti yritysten työllistämispäätöksiin, sillä jos yrityksellä ei ole tarvetta kasvattaa liiketoimintaansa, voi laajentuminen aiheuttaa turhia taloudellisia riskejä. Mikäli yrittäjältä ei esimerkiksi löydy riittävästi motivaatiota tai laajentumiseen liittyvät lainsäädännöt ja niiden toteuttaminen tuntuvat kaukaisilta ajatuksilta, voi laajentuminen olla yritykselle jopa negatiivinen vaihtoehto. Viidenneksi merkittävimmäksi tekijäksi puolestaan valikoitui yrittäjien oma osaaminen. Tutkimusten mukaan juuri mikroyrittäjille voi olla vaikeaa luottaa omaan kyvykkyyteensä työntekijän palkkaamisessa (de Mel et al. 2010; Fairlie & Miranda 2017). Mikäli yrittäjän on vaikea hahmottaa oman osaamisensa riittävyttä esimerkiksi työlainsäädännön vaatimusten oikeanlaiseen hoitamiseen, voi työntekijän palkkaaminen tuntua entistäkin raskaammalta prosessilta. Yleisestikin voidaan ajatella, että ihmiset painottavat uusien asioiden toteuttamisessa omaa osaamistaan. Mikäli asia tuntuu itselle liian vaikealta, jää tämä usein tekemättä.

Vähiten merkittäväksi työntekijän palkkaamiseen vaikuttavaksi tekijäksi valikoitui työmarkkinoiden sääntely. Sijoittumiseen vaikuttaa varmasti se, että muut tekijät ovat lähtöisin yrityksestä, kun taas työmarkkinoiden sääntelyyn yritys ei voi itse vaikuttaa.

Tällöin palkkauspäätöstä arvioidaan ensisijassa niiden tekijöiden kautta, joihin yritys voi itse vaikuttaa. Osa vastaajista oli kuitenkin valinnut työmarkkinoiden sääntelyn oman yrityksensä kohdalla merkittävimmäksi tekijäksi. Myös Meschi (1995) on tutkimuksessaan havainnut työmarkkinoiden sääntelyn jäykkyyden olevan yksi syy työllisyyden kasvun hitaalle kehitykselle. Avoimien kommenttien perusteella (kysymys 18) myös ammattiyhdistykset nähtiin olennaisena tekijänä palkkauspäätöksissä. Aikaisemmat tutkimukset tuovat esille ammattiliittojen määräysvallan negatiivisiakin vaikutuksia suomalaisilla työmarkkinoilla (Hohti 2000; Erola et al. 2018). Syynä tähän voidaan nähdä olevan se, että pienissä mikroyrityksissä asiat on totuttu hoitamaan tietyllä tavalla eivätkä kaikki työmarkkinoiden sääntelyn kohdat kosketa pienimpiä yrittäjiä. Kun yritys työllistääkin työvoimaa, joutuu yrittäjä erityisesti ensimmäisen työntekijän kohdalla toteuttamaan uusia byrokraattisia toimia, jotka eivät ole aikaisemmin koskettaneet yritystä (Henley 2005; Fairlie & Miranda 2017). Yleisestikin voidaan ajatella, että pienemmät yritykset voivat tietyllä tasolla toimia joustavammin kuin suuryritykset, joiden tulee noudattaa lain pykälää ja sääntelyä jokapäiväisessä toiminnassaan suuremmissa mittakaavassa.

Puolet haastattelun kohteena olleista yrittäjistä koki työntekijän irtisanomisen ja siitä aiheutuvat kustannukset riskinä yrityksensä taloudelle (kysymys 23). Viisi vastaajaa ei kokenut näitä riskeinä, ja yksi vastaajista ei osannut ottaa kantaa. Irtisanomiskustannuksilla nähdään myös kansainvälisten tutkimusten valossa olevan negatiivisia vaikutuksia työvoiman työllistämiseksi (Meschi 1995; Yu-Fu & Funke 2005; Serfling 2016; Järventaus & Kekäläinen 2018). Vaikka vain puolet vastaajista koki irtisanomiskustannukset taloudellisena riskinä, kertoi 10 yrittäjää irtisanomisprosessin sääntelyn olevan raskasta mikroyrittäjälle (kysymys 24). Yksi vastaajista oli täydentänyt vastaustaan kertomalla, että huonoista työntekijöistä on turhan vaikeaa päästä eroon. Tästä voidaan päätellä, että vaikka irtisanomiskustannuksia ei suoraan koeta riskinä yrityksille, aiheuttavat ne suurenkin taloudellisen rasitteen. Erityisesti pienellä pääomalla toimivalle mikroyrittäjälle työntekijän irtisanomisprosessi voi olla aikaa vievä ja resurssien käyttö on tällöin kohdennettu pois varsinaisesta työnteosta.

Välillisten työvoimakustannusten epävarmaan tulevaisuuden tasoon liittyvään kysymykseen (kysymys 25) saatiin kahdeksan vastausta. Yhden vastaajan mukaan kansallisilla markkinoilla toimiessa välillisten työvoimakustannusten muutoksilla ei ole

vaikutusta työvoiman palkkaamisen kannattavuuteen. Toinen vastaaja kertoi, ettei näillä ole vaikutusta työvoiman palkkaamiseen, vaan vaikutukset kohdistuvat enemmän laatuun ja ostovoimaan, mikäli työvoimakustannukset nousevat. Loput kuusi kysymykseen vastanneesta kertoi välillisten työvoimakustannusten epävarmalla tulevaisuuden tasolla olevan olennaisia vaikutuksia työvoiman palkkaamisen kannattavuuteen. Yrittäjät kertoivat muun muassa, ettei työvoimaa enää uskalleta palkata tai ainakin palkkaamisen kynnyks on suurempi ja vaatii raskaamman harkintaprosessin päätöksen tueksi. Yhdessä yrityksessä työvoiman rekrytointi on juuri työvoimakustannusten epävarman tason vuoksi lopetettu kokonaan. Yksi yrittäjästä kertoi taas tukeutuvansa tämän vuoksi mieluummin alihankintaan. Tätä tukee myös Yu-Fun ja Funken (2005) tutkimus, jonka mukaan epävarmuus työvoimakustannusten tulevaisuuden tasosta vähentää yritysten palkkaushalukkuutta sekä työpaikkojen syntymistä. Esimerkiksi toiminimellä toimivat yrittäjät, jotka vastaavat koko omaisuudellaan yrityksestään, haluavat tietää tarkalleen eri kustannusten rakenteista myös pitkällä aikavälillä varmistuakseen päätöksensä kannattavuudesta sekä turvatakseen oman taloutensa paremmin.

Palkkaamisen kannattavuuden arviointi pitkällä aikavälillä voidaan nähdä myös yhtenä työvoiman palkkaamiseen vaikuttavana tekijänä. Tätä koskevaan kysymykseen (kysymys 13) saatiin yhdeksän vastausta. Neljä vastaajaa ei osannut arvioida, miten seuraisivat palkkaamisen kannattavuutta pitkällä aikavälillä. Loput vastaajista kertoivat arvioivansa tätä esimerkiksi vertaamalla työvoiman määrää liikevaihtoon ja tulokseen. Myynnin kasvulla nähdään olevan olennainen yhteys työvoiman palkkauksen kannattavuuteen pitkällä aikavälillä. Yksi vastaajista täsmensi tätä yritykseen tulleiden tilausten ja niiden sisällön arvioinnilla, sillä tilaukset nähdään työvoiman työllistämisen mahdollistajina. Kysymykseen saadut vastaukset ovat yhdistettävissä kannattavuuden määritelmään, sillä kannattavuus määritelläänkin juuri tulojen ja kulujen vertaamiseksi (Hämäläinen 2018; Similä 2020). Kannattavuuden arviointi pitkällä aikavälillä voi olla erityisesti mikroyrittäjälle vaikeaa, sillä yleisesti taloutta tarkastellaan tulevaisuuden tarkastelun sijaan menneisyyteen pohjautuvilla keinoilla eikä mikroyrittäjällä ole välttämättä yhtä runsaasti dataa saatavilla kuin suuremmilla yrityksillä. Tällaisia arvioinnin apuvälineitä ovat esimerkiksi tilinpäätökset ja erilaiset niistä lasketut tunnusluvut. Arviointia vaikeuttaa myös se, ettei yrityksellä ole vielä palkkauspäätöksiä tehdessään tarkkaa tietoa tulevaisuuden työmäärän tarpeesta.

5.3 Välillisten työvoimakustannusten taloudelliset vaikutukset mikroyrityksissä

Haastattelulomakkeen tulosten perusteella (kysymys 19) välillisiä työvoimakustannuksia ei suoraan koeta taloudellisena riskinä. Kaksi vastaajaa kertoi välillisten työvoimakustannusten olevan taloudellinen riski yritykselleen, kun taas seitsemän vastaajaa ei kokenut näitä riskeinä. Kolme vastaajaa ei osannut valita kantaansa. Välilliset työvoimakustannukset riskeiksi kokevat yrittäjät täydensivät vielä vastauksiaan perusteluja pyydettyäessä (kysymys 20). Toinen yrittäjä kertoi maksujen aikataulutuksen aiheuttavan riskin yritykselle. Toinen yrittäjä puolestaan kertoi taloudellisen riskin aiheutuvan siitä, että mikäli epäonnistut palkkauksessa, joudut silti vastaamaan erilaisista kuluista, vaikket saisikaan työntekijältä työpanosta. Jonesin ja Laudadion (1997) sekä Belásin et al. (2018) tutkimukset tukevat tätä työvoimakustannusten kiinteyden osalta. Tämä on varmasti pienellä kassavirralla toimivalle yritykselle merkittävä taloudellinen tekijä. Mikäli työntekijältä ei saada kunnollista työpanosta, aiheutuu työntekijästä vain kustannuksia tulojen sijaan. Tämä voi vaikuttaa merkittävälläkin tavalla yrityksen talouteen. Mikäli yrittäjä on ajatellut, että projektin loppuun saattaminen sovituksessa ajassa tuottaa tietyn summan rahaa yrityksen kassaan, työntekijän panoksen puuttuminen voi pitkittää huomattavasti projektin valmistumista ja tätä kautta myös kassavirran syntymistä.

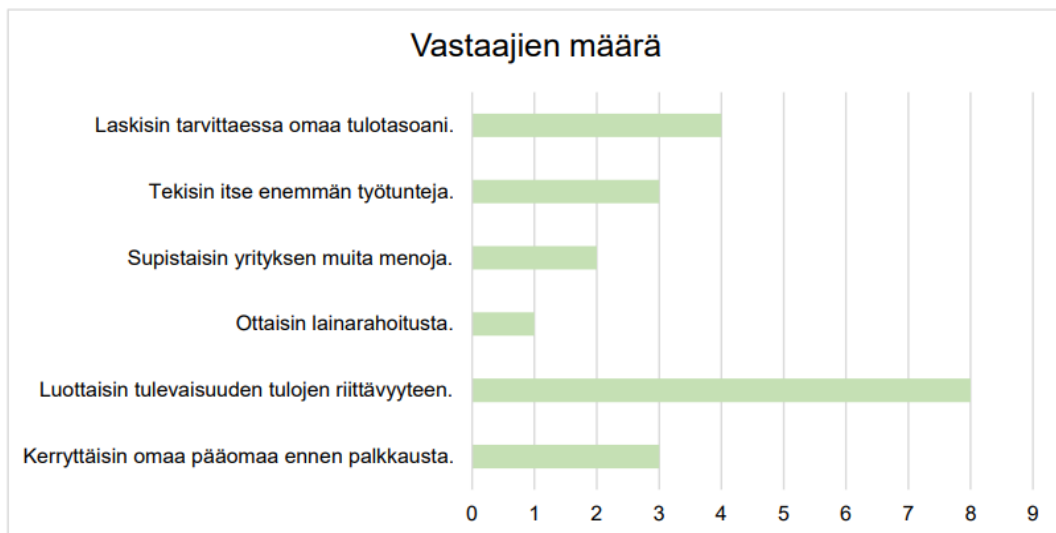
Vaikka välillisiä työvoimakustannuksia ei koettukaan taloudellisina riskeinä, voidaan niiden havaita olevan tietynlainen rasite yritysten taloudelle. Kysyttäessä työvoimakustannusten vaikutuksesta yritysten taloudelliseen tilaan (kysymys 21), viisi yrittäjää seitsemästä kysymykseen vastanneesta kertoi näiden vaikuttavan yrityksen maksukykyyn. Esimerkiksi yksi vastaajista kertoi taloudellisen rasitteen aiheutuvan työn kausiluontoisuudesta. Sesongin ulkopuolella työntekijän maksujen kattaminen aiheuttaa suuren rasitteen yrityksen taloudelle ja vaikuttaa tätä kautta myös yrityksen maksuvalmiuteen. Tähän yhdistyvät myös kysymykseen 26 saadut vastaukset, jotka koskevat työvoimakustannusten kiinteyden aiheuttamia taloudellisia rasitteita. Kuusi kahdeksasta kysymykseen vastanneesta koki välillisten työvoimakustannusten kiinteyden taloudellisena rasitteena yritykselleen. Yksi vastaajista mainitsi työvoimakustannusten taloudelliseksi vaikutukseksi lisäksi työllistämisen alkuvaiheen kulujen yllättävyyden. Tällöin kulujen kattamiseen on ollut huomattavasti vaikeampaa

varautua, kun tarkkaa tietoa kulujen rakenteesta ei ole ollut saatavilla. Dahlé ja Bolmsjö (1996) huomauttavatkin, että yritysten tulisi varautua työntekijästä aiheutuviin yllättäviin kuluihin, vaikka tämä saattaakin olla vaikeaa. Yleisesti vastauksissa painottui erityisesti työntekijän poissaolo, jonka aikana hänen työpanoksensa jää yritykseltä saamatta.

Aikaisemmat tutkimukset tukevat välillisesti edellä esitettyjä työvoimakustannusten kiinteeyteen liittyviä tuloksia (Yu-Fu & Funke 2005; Henley 2005; Järventaus & Kekäläinen 2018; Jones & Laudadio 1997). Maksujen kiinteys ja esimerkiksi palkan sitoutuminen tiettyyn päivään voi aiheuttaa yrittäjille haasteita selviytyä maksuistaan tietyllä hetkellä. Yrittäjän tulee suorittaa maksut hänelle määrättyinä aikana. Mikäli yrittäjä työllistää vain itsensä, on hänellä enemmän joustovaraa siinä, nostaako itselleen palkkaa juuri tiettyinä päivinä vai esimerkiksi muutaman päivän myöhemmin, kun yrityksellä on paremmin likvidejä varoja käytössään. (Yu-Fu & Funke 2005; Henley 2005; Järventaus & Kekäläinen 2018; Jones & Laudadio 1997) Tämän nosti esille myös yksi yrittäjistä. Hänen mielestään rasitteen yritykselle aiheuttaa juuri tilanne, jossa työntekijä on paljon poissa, sillä yrittäjä ei voi nostaa itselleenkaan ajoissa palkkaa viivästysten vuoksi. Puolet vastaajista koki juuri työntekijän poissaolojen aikana syntyneiden tuotannon menetysten olevan taloudellisesti merkittäviä yrityksensä toiminnalle ja taloudelle (kysymys 22). Työntekijän sairauspoissaolojen onkin havaittu olevan erityisesti pienille työnantajille huomattava taakka, ja poissaoloista aiheutuvat kustannukset merkittävä rasite taloudelle (Elinkeinoelämän keskusliitto 2018b). Yksi yrittäjä kertoikin sairauspoissaolojen rasittavan yrityksen taloutta erityisesti siksi, että yrityksen tulee kustantaa työntekijän kymmenen ensimmäistä sairauslomapäivää itse, jonka jälkeen vasta Kansaneläkelaitokselta saa tähän tukea. Tämä käy ilmi myös Vakuutusyhtiö If:n (2020) sivuilta.

Välillisillä työvoimakustannuksilla koettiin olevan vaikutuksia myös yritysten investointimahdollisuuksiin (kysymys 30). Viisi vastaajaa koki välillisten työvoimakustannusten vaikuttaneen negatiivisesti yrityksen investointimahdollisuuksiin, kun taas neljän vastaajan mukaan näillä ei ollut vaikutusta. Kolme yrittäjää ei osannut ottaa kantaa. Erityisesti pienillä kassavaroilla toimiville mikroyrityksille työntekijästä aiheutuneet kustannukset voivat olla merkittävämpi tekijä kuin suurille yrityksille (de Mel et al. 2010). Mikäli yrityksellä on vaikeuksia saada

maksettua työntekijästä aiheutuvat kustannukset, voi se joutua siirtämään tarvitsemansa hyödykkeen hankintaa kattaakseen pakolliset kulut (Alnahedh et al. 2019). Välilliset työvoimakustannukset ovat erityisesti pienille yrityksille merkittävä kuluerä. Jotta mikroyritykset voivat varmistua esimerkiksi maksuvalmiutensa säilymisestä, tulee heidän etukäteen pohtia keinoja työntekijän kulujen kattamiseksi. Kysyttäessä työntekijän kulujen rahoituksesta (kysymys 28), saatiin haastattelussa kuvion 3 mukaiset tulokset. Vastaajilla oli mahdollisuus valita yksi tai useampi vaihtoehto. Suosituin keino kattaa erilaiset työvoimakustannukset on luottaa tulevaisuuden tulojen riittävyteen. Tämä on looginen tapa kustannusten kattamiseen, sillä työntekijän palkkaamisen perusteellisena syynä on yleensä tulevaisuuden tulotason nousun odotukset yrityksen toimintaa kasvattamalla.

Kuvio 3. Työntekijästä aiheutuvien kulujen kattaminen

Hieman yllättävänä tuloksena vastauksista (kuvio 3) käy ilmi se, että neljä yrittäjää olisi valmiita laskemaan omaa tulotasoaan työntekijän kulujen kattamiseksi. Tähän voidaan mieltä perusteluksi omistajayrittäjän sitoutumista yritykseensä ja yritystoiminnan kasvattamiseen. Lyhytaikaisella oman tulotason laskemisella työntekijän palkkaamiseksi voidaan tavoitella yrityksen kasvua, mikä puolestaan mahdollistaisi jopa aikaisempaa korkeamman tulotason tulevaisuudessa. Vain yksi vastaajista oli valinnut keinoksi työvoimakustannusten kattamiseen lainarahoituksen ottamisen. Tätä voidaan perustella lainan saantiin liittyvään kysymykseen 29 saaduilla vastauksilla, jossa kolme neljästä vastaajasta oli sitä mieltä, että mikroyrityksen on vaikeaa saada

lainarahoitusta. Yksi vastaajista täsmensi tätä vielä kertomalla lainarahoituksen ehtojen olevan niin kovat, ettei halua mielellään ottaa lainaa. Mikroyritysten lainansaannin ehdot ovatkin merkittävästi kovemmat kuin suuremmilla yrityksillä (Aterido, Hallward-Driemeier & Pagés 2011; Suomen Pankki 2012). Yksi yrittäjä olikin sitä mieltä, ettei lainarahoituksen hyödyntäminen työvoimakustannusten kattamiseen ole järkevää. Belásin et al. (2018) mukaan taloudellisten riskien määrä kasvaakin sen mukaan, mitä enemmän yrityksillä on velkaa. Näiden tekijöiden kautta lainarahoituksen käytön vähäisyys työvoimakustannusten kattamiseen on perusteltua.

Kuitenkin kysyttäessä yritysten taloudellisia mahdollisuuksia työvoiman palkkaamiseen sekä tulevaisuuden tulotason arvioinnin vaikeuden vaikutusta palkkauspäätökseen (kysymys 12), suurimpana huomiona tuloksista ilmeni juuri tulevaisuuden arvioinnin vaikeus. Yrittäjät kokivat juuri tulevaisuuden tulojen sekä yleisesti tulevaisuuden työtilanteen arvioinnin vaikeuden vaikuttavan työntekijän palkkaukseen. Tällä hetkellä myös covid-19-pandemialla voidaan havaita olevan vaikutuksia tulevaisuuden arvioinnin epävarmuuteen. Yksi vastaajista täsmensi vastaustaan esimerkiksi yleisen tilauskannan lyhyydellä, mikä vaikeuttaa merkittävien päätösten tekoa. Myös Yu-Fun ja Funken (2005) mukaan työvoiman palkkauksen arviointia vaikeuttaa tärkeiden kannattavuuslaskelmien tukeutuminen tulevaisuuden epävarmoihin tuloihin.

Kysyttäessä osa-aikaisen ja kokoaikaisen työntekijän työvoimakustannusten eroista (kysymykset 8, 9, 10 ja 11) jakoutuivat vastaukset melko tasan. Puolet kokivat kustannukset yhtä suuriksi, kun taas puolet kokivat osa-aikaisen työntekijän suhteessa kalliimmaksi. Yksi vastaaja, jonka mukaan osa-aikaisen työntekijän kustannukset ovat suhteessa kalliimmat, täydensikin vastaustaan. Hän kertoi, että esimerkiksi vakuutusyhtiöiden minimimaksujen vuoksi välilliset kustannukset eivät ole suorassa suhteessa palkkakustannuksiin, mikäli työvoimaa hyödyntää vain vähän. Seitsemän vastaajaa koki parhaaksi tavaksi järjestää osa-aikaisen työntekijän työvoimakustannukset suhteuttamalla ne tehtyjen työtuntien määrään. Neljä vastaajaa puolestaan voisi järjestää ne kuten kokoaikaisenkin työntekijän kustannukset. Perustelujen mukaan kustannusten suhteuttamisella työtunteihin saavutettaisiin tasapuolisuus kustannusten määrästä ja tämä vaikuttaisi positiivisesti myös yritysten talouden vakauteen.

Myös välillisten työvoimakustannusten alentamisella nähtiin olevan selvä vaikutus työllisyyden lisääntymiseen (kysymys 32). Kahdeksan yrittäjää palkkaisi todennäköisemmin työntekijän yritykseensä, jos työvoimakustannusten taso olisi alhaisempi. Yksi vastaaja ei siltikään palkkaisi työvoimaa, ja kaksi vastaajaa ei osannut ottaa kantaa. Kysymyksen 33 kohdalla yrittäjät toivat esille muun muassa sen, että alempien työvoimakustannusten kautta työllistämisen kynnys olisi alempi. Myös työmarkkinoiden sääntelyn keventäminen lisäisi mikroyrittäjien halukkuutta palkata työntekijöitä (kysymys 31). Kahdeksan vastaajaa kertoi palkkaavansa todennäköisemmin työntekijöitä, mikäli sääntelyä kevennettäisiin. Yksi vastaaja puolestaan ei palkkaisi siltikään lisää työntekijöitä, ja kaksi vastaajaa ei osannut ottaa kantaa. Aikaisempien tutkimusten perusteella työvoimakustannusten alentamisella sekä työmarkkinoiden sääntelyn keventämisellä onkin havaittu olevan positiivisia vaikutuksia työllisyyteen (Yu-Fu & Funke 2005; Alnahedh et al. 2019).

6. Johtopäätökset ja yhteenveto

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli tarkastella välillisten työvoimakustannusten aiheuttamia taloudellisia riskejä ja niiden vaikutuksia mikroyritysten toimintaan. Tutkimuksen teoriaosuus koottiin aiheeseen viittaavista tieteellisistä artikkeleista sekä muusta aiheeseen liittyvästä kirjallisuudesta. Empiirinen tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena ja tutkimusaineisto kerättiin lomakehaastattelulla, joka sisälsi sekä strukturoituja että puolistrukturoituja kysymyksiä. Tutkimusaineisto koostui 12 varsinaissuomalaisen mikroyrittäjän vastauksista.

Päättökysymyksenä oli tarkoitus selvittää, miten välillisten työvoimakustannusten aiheuttamat taloudelliset riskit vaikuttavat yritysten toimintaan. Välillisiä työvoimakustannuksia itsessään ei tutkimuksen perusteella voida pitää yleisenä taloudellisena riskinä, mutta niiden havaittiin aiheuttavan joko suoraan tai välillisesti erilaisia rasitteita mikroyrityksille ja niiden taloudelle. Erilaisilla rasitteilla puolestaan havaittiin olevan negatiivisia vaikutuksia työvoiman työllistämiseen. Erityisesti mikroyrityksillä pienillä kassavaroilla toimiminen on yleistä, ja tällöin erilaisilla kustannuksilla voi olla suuriakin vaikutuksia yritysten taloudelle ja esimerkiksi niiden maksuvalmiudelle (Jones & Laudadio 1997; Belás et al. 2018). Eniten välilliset työvoimakustannukset kuitenkin vaikuttavat yritysten talouteen työllistämiseen liittyvien tekijöiden kautta. Tutkimuksen yrittäjät kertoivatkin huomioivansa taloudellisia riskejä eniten juuri työllistämiseen liittyvässä päätöksenteossa. Yrittäjien vastauksissa painottui se, että korkeiden työvoimakustannusten ja palkkaukseen liittyvien riskien vuoksi työntekijän palkkauspäätöksen tekemiseen tarvitaan yhä tarkempaa ja syvällisempää pohdintaa. Myös varsinaisen päätöksenteon koettiin olevan nykyään yhä raskaampi prosessi ja palkkauksen kannattavuuden arviointiin eri tekijöiden kautta käytetäänkin aikaisempaa enemmän aikaa riskien välttämisen vuoksi.

Välillisillä työvoimakustannuksilla ja erityisesti niihin liittyvällä työmarkkinoiden sääntelyn jäykkyydellä nähtiin olevan suorat vaikutukset yritysten työllistämispäätöksiin. Yrittäjien vastauksista voitiin huomata, miten eri riskejä arvioidaan myös maksuvalmiuden, vakavaraisuuden ja kannattavuuden kautta, vaikka yrittäjät eivät näitä tekijöitä tuoneetkaan suoraan esille. Yrittäjät eivät halua palkata

työvoimaa, mikäli he kokevat palkkauksesta ja työvoimakustannuksista aiheutuvat riskit liian suuriksi yrityksen taloudelle. Yritysten vastausten kautta voitiin muodostaa havaintoja siitä, että yritykset pyrkivät välttämään välillisten työvoimakustannusten aiheuttamia taloudellisia riskejä teettämällä enemmän töitä omalla henkilöstöllään kuin palkkaamalla lisätyövoimaa. Tällöin työntekijöiden määrästä riippuvaisten kustannusten osuus yrityksen kustannuksista ei tule kasvamaan. Myös alihankinnan hyödyntäminen korostui muutamassa eri kohdassa. Yritykset ovat valmiita toteuttamaan erilaisia projekteja mieluummin alihankinnan kautta kuin työllistämään työvoimaa. Tällä tavalla työvoimakustannusten aiheuttamilta riskeiltä voidaan välttyä tehokkaammin.

Työmarkkinoiden sääntelyn jäykkyyteen liittyvä työntekijän irtisanomisen vaikeus nousi esille yrittäjien vastauksista. Irtisanomisen aiheuttamat välilliset työvoimakustannukset koetaan yrityksissä taloudelliseksi rasitteeksi. Yritykset eivät uskalla palkata työvoimaa sen pelossa, että työntekijä ei täytäkään yrityksen toiveita. Tällöin yritys joutuu kustantamaan irtisanomisen jäämällä samalla itse ilman työpanosta. Vaikeuksia on tuottanut myös irtisanomiseen liittyvän sääntelyn jäykkyys, mikä tekee irtisanomisprosessista raskaan pienelle mikroyritykselle. Myös muut tähän liittyvät kustannukset voivat olla merkittävä tekijä mikroyritysten taloudelle. Negatiivisen vaikutuksen työvoiman työllistämiseen aiheuttivat myös välillisten työvoimakustannusten epävarma tulevaisuuden taso. Yritykset eivät uskalla työllistää työvoimaa, mikäli heillä ei ole tarkkaa käsitystä siitä, paljonko työntekijä tulee heille kustantamaan tulevaisuudessa.

Ensimmäinen alatutkimuskysymys liittyi siihen, millaisia taloudellisia riskejä välilliset työvoimakustannukset mikroyrityksille aiheuttavat. Tutkimuksen tuloksista huomattiin, että välilliset työvoimakustannukset aiheuttivat useampia erilaisia taloudellisia epävarmuustekijöitä yrityksille. Yritysten oli kuitenkin vaikea arvioida työvoimakustannusten aiheuttamia suoranaisia riskejä. Vastauksissa tuotiin esille enemmän erilaisia tekijöitä, miten kustannukset rasittavat yritysten taloutta ja toimintaa, kuin varsinaisia riskejä. Lisäksi vastaukset korostavat yksittäisten tekijöiden sijaan suurempia kokonaisuuksia. Vastausten perusteella eri tekijöiden koetaan vaikuttavan eniten koettuun epävarmuuden tunteeseen.

Kustannusten kiinteiden sekä sitoutumisen tiettyyn päivään havaittiin kuitenkin aiheuttavan riskejä yrityksen maksuvalmiudelle. Yrittäjät joutuvat maksamaan kiinteitä työvoimakustannuksia, vaikka työntekijä ei suorittaisikaan työpanostaan toivotulla tavalla. Maksujen suorittaminen taas vähentää yrityksen likvidien varojen määrää. Myös työntekijän sairauspoissaoloista johtuvat kustannukset aiheuttavat riskejä yrityksen taloudelle, sillä suunniteltu työpanos jää toteuttamatta, mikä puolestaan vaikuttaa yrityksen kassavirtaan. Myös irtisanomiseen liittyvien kustannusten on havaittu vaikuttavan yritysten talouteen liittyviin riskeihin. Yrittäjiä mietityttää lisäksi se, riittävätkö yrityksen kassavarat kustantamaan työntekijästä aiheutuvat kustannukset ja miten tämä vaikuttaa yrityksen kannattavuuteen.

Toisena alatutkimuskysymyksenä pohdittiin sitä, olisiko työvoimakustannusten alentamisella positiivisia vaikutuksia mikroyritysten palkkauspäätöksiin. Tutkimustulosten perusteella voidaan sanoa, että välillisten työvoimakustannusten alentamisella olisi positiivisia työllisyysvaikutuksia. Myös työmarkkinoiden sääntelyn jäykkyyden keventäminen helpottaisi mikroyritysten taakkaa työvoiman työllistämässä ja tämän kautta myös lisäisi mikroyritysten työllistämismahdollisuuksia. Lisäksi osa-aikaisen ja kokoaikaisen työntekijän työvoimakustannusten yhtenäistämällä voidaan havaita olevan positiivisia vaikutuksia mikroyritysten työllistämishalukkuuteen. Mikäli esimerkiksi osa-aikatyöntekijän vakuutuskustannukset olisi sidottu hänen tekemäänsä tuntimäärään, voisi kustannusten rakenne olla tasapuolisempi suhteessa kokoaikatyöntekijään. Tällöin mikroyritysten kynnyksen työllistää osa-aikainen työntekijä yritykseensä voitaisiin arvioida olevan matalampi.

Kokonaisuudessaan tämän tutkimuksen perusteella voidaan sanoa, että välillisillä työvoimakustannuksilla on merkittäviä vaikutuksia mikroyritysten taloudelle. Yritykset eivät ole halukkaita työllistämään työvoimaa, mikäli palkkauksesta aiheutuvat taloudelliset riskit koetaan liian suuriksi yritysten taloudelle. Eniten riskejä voidaan tutkimuksen perusteella havaita aiheutuvan eri tekijöiden epävarmuuden kautta. Yritykset eivät voi etukäteen tarkalleen varmistua esimerkiksi palkkauksen kannattavuudesta, työntekijän työpanoksen laadusta tai työvoimakustannusten tulevaisuuden tasosta. Epävarmuus taas vaikuttaa suoraan yritysten työvoiman kysyntään. Tätä tukee myös Yu-Fun ja Funken (2005) tutkimus. Heidän mukaansa

juuri palkkaus- ja irtisanomiskustannusten, välillisten työvoimakustannusten sekä epävarmuuden välisellä vuorovaikutuksella voi olla merkittäviäkin vaikutuksia työllisyydelle. Suurin osa riskeistä muodostuu mikroyrityksille välillisesti eri työvoimakustannuksista eikä itse välillisiä työvoimakustannuksia voida pitää suurimpana riskinä. Yritykset eivät esimerkiksi koe sairausvakuutusmaksujen tasoa suoraan taloudellisena riskinä vaan riski muodostuu työntekijän sairauspoissaoloista aiheutuvasta työpanoksen menetyksestä ja sen taloudellisista vaikutuksista.

Tutkimuksessa huomattiin, että varsinaisten riskiarvioiden tekeminen voi olla pienille mikroyrittäjille suhteellisen hankalaa. Työvoiman työllistämispäätös voi jäädä todennäköisemmin tekemättä, mikäli erilaisten palkkaukseen vaikuttavien riskitekijöiden vaikutuksia ei osata arvioida, arviointi tuntuu liian raskaalta tai riskit koetaan liian suurina. Mikäli Suomen hallitus haluaa lisätä hallituskaudellaan työllisyyttä noin 60 000 työpaikan verran ja mikroyritysten osuuden lisäämistä pidetään tärkeänä keinona työllisyysasteen parantamiselle, tulisi tämän tutkimuksen perusteella työllistämistä mikroyrityksille aiheutuvia taloudellisia riskejä pienentää. Jotta työntekijän työllistäminen olisi kannattavampi ja kevyempi prosessi mikroyrittäjille, voidaan tutkimustulosten perusteella myös todeta, että työmarkkinoiden sääntelyä tulisi mahdollisesti keventää sekä välillisten työvoimakustannusten tasoa samoin laskea. Tätä kautta myös mikroyritysten toimintaa rasittavien taloudellisten riskien uhka voisi pienentyä. Työmarkkinoilla toimimista tulisi kustannusten näkökulmasta yhtenäistää sekä tasapuolistaa mikroyritysten ja suurempien yrityskokoluokkien kesken. Näiden toimien kautta mikroyritysten työllistämishalukkuutta ja -mahdollisuuksia voitaisiin lisätä. Aihetta tarkastellessa tulee kuitenkin muistaa, ettei työmarkkinoiden muuttaminen ole niin yksinkertainen asia, kuin tutkimustulokset saattavat antaa ymmärtää. Vaikka tutkimuksen perusteella välilliset työvoimakustannukset ja työmarkkinoiden sääntely aiheuttavat taakan mikroyrittäjille, on niillä monia positiivisia vaikutuksia työntekijän näkökulmasta katsottuna. Mikäli työmarkkinoita muutettaisiin työllistämisen kannalta joustavammaksi, tulisi myös muutosten vaikutukset työntekijöihin ottaa huomioon.

6.1 Tutkielman luotettavuus ja jatkotutkimusaiheet

Laadullisin menetelmin toteutetun tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida validiteetin eli tutkimuksen pätevyyden ja reliabiliteetin eli havaintojen toistettavuuden avulla (Metsämuuronen 2011, 65). Tutkimuksen reliabiliteettia on pyritty lisäämään lomakehaastattelun hyödyntämisellä. Lomakehaastattelun avulla tutkimusaineisto voidaan tehokkaammin kerätä suuremmalta joukolta, jolloin myös vastauksista saadaan monipuolisempia ja ne edustavat näin suurempaa joukkoa (Metsämuuronen 2011, 65). Tässä tutkimuksessa reliabiliteettia on pyritty parantamaan lisäksi haastattelemalla työvoiman työllistämistä mitattuna useammassa eri tilanteessa olevaa yrittäjää. Reliabiliteettia voidaan katsoa parantavan lisäksi se, että suurin osa tutkimustuloksista voidaan liittää aikaisempaan kirjallisuuteen. Tutkimuksen validiteettia puolestaan on pyritty parantamaan strukturoiduilla ja puolistrukturoiduilla kysymyksillä. Tällöin vastaajien pohdintaa on voitu ohjata tarkemmin kohti käsiteltäviä aiheita, jotta vastaukset saataisiin tarkemmin juuri haluttuihin kysymyksiin.

Tutkimuksen luotettavuutta arvioidessa tulee kuitenkin muistaa se, että tutkimusjoukko on ollut suhteellisen pieni eikä yleistyksiä voida tämän vuoksi tehdä koskemaan kaikkia Suomen mikroyrityksiä. Tutkimuksen tuloksien yleistettävyyttä heikentää myös vastausten hajonta eri yrittäjien kesken. Useimmissa kysymyksissä tulokset jakautuivat eikä täysin yhtenäisiä mielipiteitä saatu. Tuloksia heikentää myös se, ettei kaikilta vastaajilta saatu vastauksia kaikkiin kysymyksiin, sillä kysymyksiä ei ollut asetettu pakollisiksi. Tutkimuksen tuloksia voidaan silti pitää suuntaa antavina. Lisäksi tutkimuksen tuloksia arvioidessa tulee huomioida covid-19-pandemian suorat ja välilliset vaikutukset tutkimustuloksiin. Monet yrittäjät kokevat tällä hetkellä juuri pandemian suurimpana taloudellisena riskinä, jolloin muiden tekijöiden arviointi voi olla vaikeaa. Lisäksi monet taloudelliset tekijät aiheutuvat välillisesti vallitsevasta covid-19-pandemian aiheuttamasta epävarmasta maailmantilanteesta.

Koska Suomen hallitus haluaa lisätä työllisten määrää ja mikroyritykset nähdään merkittävänä tekijänä työvoiman työllistämässä, tulisi lisähuomiota kiinnittää erityisesti työmarkkinoiden sääntelyn jäykkyyden vaikutuksiin. Aiheen tutkiminen esimerkiksi isommalla otannalla ja laajemmalla aineistolla voisi tuottaa yhteiskunnallisesti merkittävää tietoa mikroyritysten kokemasta taakasta, mitä

työmarkkinoiden sääntely niille aiheuttaa. Tutkimusten tulosten avulla työmarkkinoiden tilannetta voitaisiin helpottaa ja näin myös lisätä mikroyritysten osuutta työvoiman työllistämässä. Yleisestikin tulevien tutkimusten kohteena voisi olla mikroyritysten työllistämistä sekä erilaiset keinot sen parantamiseksi, jotta Suomen työllisyysastetta saataisiin parannettua.

Lähdeluettelo

- Aalto, E. & Rubanovitsch, M. (2007) *Myy enemmän - myy paremmin*. Porvoo, WS Bookwell Oy.
- Aaltonen, S., Heinonen, J., Kovalainen, A. & Luomala, K. (2009) Työllistämisen esteet, mahdollisuudet ja aikeet pk-yrityksissä. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. Työ ja yrittäjyys 49/2009.
- Abara, G. & Banti, T. (2017) Role of financial institutions in the growth of micro and small enterprises in Assosa Zone. *Research Journal of Finance and Accounting*. 8 (3), 36-40.
- Aguilar, G. & Rendon, S. (2010) Employment and deadweight loss effects of observed non-wage labor costs. *Economic inquiry* 48 (3), 793–809.
- Alasalmi, J., Alimov, N., Ansala, L., Busk, H., Huhtala, V.-V., Kekäläinen, A., Keskinen, P., Ruuskanen, O.-P. & Vuori, L. (2019) Työttömyyden laajat kustannukset yhteiskunnalle. Valtioneuvoston kanslia. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 16/2019. [verkkodokumentti]. [Viitattu 27.11.2020]. Saatavilla <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-645-4>
- Alasuutari, P. (2011) *Laadullinen tutkimus 2.0*. Tampere, Vastapaino.
- Alnahedh, S., Bhagat, S. & Obreja, I. (2019) Employment, corporate investment, and cash-flow risk. *Journal of financial and quantitative analysis*. 54 (4), 1855–1898.
- Aterido, R., Hallward-Driemeier, M. & Pagés, C. (2011) Big constraints to small firms' growth? Business environment and employment growth across firms. *Economic development and cultural change*. 59 (3), 609–647.
- Ayhan, S. H. (2013) Do non-wage cost rigidities slow down employment? Evidence from Turkey. *IZA Journal of Labor Policy*. 2 (1), 1–23.
- Babecký, J., Du Caju, P., Kosma, T., Lawless, M., Messina, M. & Room, T. (2012) How do european firms adjust their labour costs when nominal wages are rigid? *Labour economics*. 19 (5), 792–801.
- Bassanini, A. & Cingano, F. (2018) Before it gets better: The short-term employment costs of regulatory reforms. *Industrial & labor relations review*. 72 (1), 127–157.
- Beck, T. & Demircuc-Kunt, A. (2006) Small and medium-size enterprises: Access to finance as a growth constraint. *Journal of banking & finance*. 30 (11), 2931–2943.
- Bell, D. (1982) Labour utilization and statutory non-wage costs. *Economica (London)*. 49 (195), 335–343.
- Belás, J., Dvorský, J., Kubálek, J., & Smrčka, L. (2018) Important factors of financial risk in the SME segment. *Journal of International Studies*. 11 (1), 80-92.

Benmelech, E., Bergman, N.K. & Seru, A. (2011) Financing labor. *National Bureau of Economic Research*. Working Paper 17144. [verkkodokumentti]. [Viitattu 26.11.2020]. Saatavilla <http://www.nber.org/papers/w17144>

Calcagno, P. T. & Sobel, R. S. (2013) Regulatory costs on entrepreneurship and establishment employment size. *Small business economics*. 42 (3), 541–559.

Casey, B. H. (2009) The national pensions savings scheme: Its implications for jobs in small firms. *International Small Business Journal*. 27 (3), 363–382.

Chiang, B. (2013). Indirect labor costs and implications for overhead allocation. *Accounting & Taxation*, 5 (1), 85-96.

Conn, S. (2009) Labour costs. *Economic & Labour Market Review*. 3 (2), 47–53.

Dahlén, P. & Bolmsjö, G. S. (1996) Life-cycle cost analysis of the labor factor. *International journal of production economics*. 46 (1), 459–467.

de Mel, S., McKenzie, D. & Woodruff, C. (2010) Wage subsidies for microenterprises. *The American Economic Review*. 100 (2), 614–618.

Elinkeinoelämän keskusliitto (2018a) Miten mikro- ja pk-yritys määritellään? [verkkodokumentti]. [Viitattu 4.11.2020]. Saatavilla <https://ek.fi/ajankohtaista/blogit/viikon-kysymys-miten-mikro-ja-pk-yritys-maaritellaan/>

Elinkeinoelämän keskusliitto (2018b) Tie auki työllistävälle pk-yrittäjille. [verkkodokumentti]. [Viitattu 30.10.2020]. Saatavilla www.ek.fi/yrittajyys2019

Elinkeinoelämän keskusliitto (2020) Palkat. [verkkosivu]. [Viitattu 4.11.2020]. Saatavilla <https://ek.fi/tavoitteemme/talospoliitikka/palkat/>

Entorf, H., König, H. & Pohlmeier, W. (1992) Labor utilization and nonwage labor costs in a disequilibrium macro framework. *The Scandinavian journal of economics*. 94 (1), 71–83.

Eriksson, P. & Kovalainen, A. (2008) Qualitative methods in business research. London, Sage.

Erola, M., Haavisto, I., Hokkanen, E., Kauhanen, A., Koskinen, S., Lindberg, H., Makkula, J., Vihriälä, V. (2018) Työn uudet ehdot. Elinkeinoelämän Valtuuskunta. EVA Raportti.

Euroopan komissio (2021) SME definition. [verkkosivu]. [Viitattu 11.1.2021]. Saatavilla https://ec.europa.eu/growth/smes/sme-definition_en

Eurostat (2020a) Labour cost index – recent trends. [verkkodokumentti]. [Viitattu 28.11.2020]. Saatavilla https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Labour_cost_index_-_recent_trends

Eurostat (2020b) Non-wage costs (% of total), 2019. [verkkodokumentti]. [Viitattu 4.11.2020]. Saatavilla [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Non-wage_costs_\(%25_of_total\),_2019.png](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Non-wage_costs_(%25_of_total),_2019.png)

Eurostat (2020c) Palkat ja työvoimakustannukset. [verkkodokumentti]. [Viitattu 11.10.2020]. Saatavilla https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Wages_and_labour_costs/fi#Ty.C3.B6voimakustannusten_osatekij.C3.A4t

Fairlie, R. W. & Miranda, J. (2017) Taking the leap: The determinants of entrepreneurs hiring their first employee. *Journal of economics & management strategy*. 26 (1), 3–34.

Giovanna, A. & Rendon, S. (2010) Employment and deadweight loss effects of observed nonwage labor costs. *Economic inquiry*. 48 (3), 793–809.

Hamermesh, D. (2014) Do labor costs affect companies' demand for labor?. *IZA World of Labor*. 3 (1).

Heikkilä, T. (2014) Tilastollinen tutkimus. Helsinki, Edita Publishing.

Henley, A. (2005) Job Creation by the Self-Employed: The Roles of Entrepreneurial and Financial Capital. *Small business economics*. 25 (2), 175–196.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2015) Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki, Gaudeamus Helsinki University Press.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (1997) Tutki ja kirjoita. Helsinki, Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2007) Tutki ja kirjoita. 13. osin uud. painos. Helsinki, Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Hirvonen, M., Lith, P. & Walden, R. (2010) Suomen kansainvälistyvä harmaatalous. Eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisu 1/2010.

Hohti, S. (2000) Job flows and job quality by establishment size in the Finnish manufacturing sector 1980-94. *Small business economics*. 15 (4), 265–281.

Hämäläinen, O. (2018) Yrityksen tunnusluvut – toimintaedellytysten mittarit. [verkkodokumentti]. [Viitattu 4.11.2020]. Saatavilla <https://www.azets.fi/blogi/yritysten-tunnusluvut/>

If (2020) Sairauspoissaolon kustannus yritykselle. [verkkosivu]. [Viitattu 3.12.2020]. Saatavilla <https://www.if.fi/yritysassiakkaat/vakuutukset/henkilovakuutukset/if-terveys-terveysvakuutus-yrityksille/yrityksen-sairauslomakustannus>

Ilmakunnas, S., Stenbacka, R., Martikainen, M., Puhakka, M., Salonen, H. & Reinikainen, S. (2020) Yritystukien tutkimusjaoston raportti 2020. Työ- ja elinkeinoministeriö. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2020:20. [verkkodokumentti]. [Viitattu 27.11.2020]. Saatavilla <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-512-6>

Ilmonen, I., Kallio, J., Koskinen, J. & Rajamäki, M. (2016) Johda Riskejä: Käytännönopas yrityksen riskienhallintaan. Turenki, Hansaprint Oy.

Janoušková, J. (2015) Aspects influencing high labour costs in relation to a company's costs. *International Advances in Economic Research*. 21 (1), 127–128.

Jones, J. C. & Laudadio, L. (1997) Non-wage labour costs and employment: a note on some Canadian evidence from the 1970s. *Applied Economics Letters*. 4 (8), 487–491.

Juvonen, M., Koskensyrjä, M., Kuhanen, L., Ojala, V., Pentti, A., Porvari, P. & Talala, T. (2014) Yrityksen riskienhallinta. Vantaa, Hansaprint.

Järventaus, J. & Kekäläinen, H. (2018) Uudistuva työ- ja yrittäjyys – visioista toteutukseen. Työ- ja elinkeinoministeriö. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2018:27.

Kaitila, J. (2019) From innovation to labour costs: Change of emphasis in Finnish competitiveness policy ideas after the Eurocrisis. *Competition & Change*. 23 (1), 47–70.

Koskinen, I., Alasuutari, P. & Peltonen, T. (2005) Laadulliset menetelmät kauppatieteissä. Tampere, Vastapaino.

Kyyrä, T. & Pesola, H. (2018) The labor market in Finland, 2000-2016. *IZA World of Labor. Institute for the Study of Labor (IZA)*. 421 (1).

Matthew, O., Ufua, D., Osabohien, R., Olawande, T. & Edafe, O. (2020) Addressing unemployment challenge through micro and small enterprises (MSEs): Evidence from Nigeria. *Problems and perspectives in management*. 18 (2), 79–89.

Meschi, M. (1995) European labour markets: regulations and integration. *European business journal*. 7 (4), 41-46.

Metsämuuronen, J. (2011) Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. Helsinki, International Methelp.

Mumtaz, H. & Zanetti, F. (2016) The effect of labor and financial frictions on aggregate fluctuations. *Macroeconomic dynamics*. 20 (1), 313–341.

Niskanen, J. & Niskanen, M. (2004) Tilinpäätösanalyysi. Helsinki, Edita

- Pakarinen, S. (2020) Hallituksen työllisyystavoite on koronan myötä lähes kaksinkertaistunut. [verkkodokumentti]. [Viitattu 11.10.2020]. Saatavilla <https://ek.fi/ajankohtaista/blogit/pakarinen-bloggaa-hallituksen-tyollisyystavoite-on-koronan-myota-lahes-kaksinkertaistunut/>
- Pallonen, K. (2020) Työttömyys kasvanut rajusti korona-aikana. YLE, 27.5.2020 [verkkodokumentti]. [Viitattu 11.10.2020]. Saatavilla <https://yle.fi/uutiset/3-11370153>
- Suomen Pankki (2012) Yritysrahoituskysely. [verkkodokumentti]. [Viitattu 26.11.2020]. Saatavilla <http://urn.fi/URN:NBN:fi:bof-201408071800>
- Pasnicu, D. (2018) Supporting SMEs in creating jobs. *Journal of Economic Development, Environment and People*. 7 (1), 15–22.
- Qiu, Y. (2019) Labor adjustment costs and risk management. *Journal of financial and quantitative analysis*. 54 (3), 1447–1468.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2006). Sisällönanalyysi. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. [verkkodokumentti]. [Viitattu 17.11.2020]. Saatavilla http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_2.html
- Serfling, M. (2016) Firing costs and capital structure decisions. *The Journal of finance (New York)*. 71 (5), 2239–2286.
- Similä, P. (2020) Yrityksen tärkeimmät tunnusluvut. [verkkodokumentti]. [Viitattu 4.11.2020]. Saatavilla <https://blog.finago.com/fi/yrityksen-t%C3%A4rkeimm%C3%A4t-tunnusluvut>
- S. J. Nickell (1978) Fixed costs, employment and labour demand over the cycle. *Economica (London)*. 45 (180), 329–345.
- Solomon, M. (2016). *Consumer Behavior: Buying, Having, and Being*. 12 painos. Pearson.
- Suomen virallinen tilasto (SVT). (1999) Työvoimakustannukset 1996. Tilastoarkisto: Palkat 1999:6. ISSN 0784-8374. Tilastokeskus: Helsinki, Yliopistopaino.
- Suomen virallinen tilasto (SVT). (2020a) Mikroyritys. [verkkosivu]. [Viitattu 4.11.2020]. Saatavilla <https://www.stat.fi/meta/kas/mikroyritys.html>
- Suomen virallinen tilasto (SVT). (2020b) Työvoimakustannusindeksi. [verkkodokumentti]. ISSN=1798-3568. Helsinki: Tilastokeskus [Viitattu 2.11.2020]. Saatavilla <http://www.stat.fi/til/tvki/index.html>
- Suomen virallinen tilasto (SVT). (2020c) Työvoimakustannukset. [verkkosivu]. [Viitattu 4.11.2020]. Saatavilla <https://www.stat.fi/meta/kas/tyovoimakustann.html>

- Suomen virallinen tilasto (SVT). (2020d) Työvoimakustannustutkimus. [verkkodokumentti]. ISSN=1799-3261. Helsinki: Tilastokeskus [Viitattu 2.11.2020]. Saatavilla <http://www.stat.fi/til/tvtutk/index.html>
- Suomen virallinen tilasto (SVT). (2020e): Työvoimatutkimus. [verkkodokumentti]. ISSN=1798-7830. Heinäkuu 2020. Helsinki: Tilastokeskus [Viitattu 11.10.2020]. Saatavilla http://www.stat.fi/til/tyti/2020/07/tyti_2020_07_2020-08-25_tie_001_fi.html
- Suomen virallinen tilasto (SVT). (2020f) Työvoimatutkimus. [verkkodokumentti]. ISSN=1798-7830. Elokuu 2020. Helsinki: Tilastokeskus [Viitattu 11.10.2020]. Saatavilla http://www.stat.fi/til/tyti/2020/08/tyti_2020_08_2020-09-22_tie_001_fi.html
- Suomen yrittäjät (2020a) Yrittäjyys Suomessa. [verkkosivu]. [Viitattu 11.10.2020]. Saatavilla <https://www.yrittajat.fi/suomen-yrittajat/yrittajyys-suomessa-316363>
- Suomen Yrittäjät (2020b) Yrittäjyystilastot 2020. [verkkodokumentti]. [Viitattu 11.10.2020]. Saatavilla <https://www.yrittajat.fi/suomen-yrittajat/yrittajyys-suomessa-316363>
- Suominen, A. (2000) Riskienhallinta. 1. painos. Vantaa, WSOY.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki, Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Trading Economics (2020) Finland labour costs. [verkkodokumentti]. [Viitattu 4.11.2020]. Saatavilla <https://tradingeconomics.com/finland/labour-costs>
- Valtioneuvosto (2019) Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelma 10.12.2019: Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta. Valtioneuvoston julkaisuja 2019:31. [verkkodokumentti]. [Viitattu 27.11.2020]. Saatavilla <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-808-3>
- Valtioneuvosto (2020) Ekologisesti ja sosiaalisesti kestävää talouskasvua, korkeaa työllisyyttä ja kestävää julkista taloutta. [verkkosivu]. [Viitattu 11.10.2020]. Saatavilla <https://valtioneuvosto.fi/marinin-hallitus/hallitusohjelma/kestavan-talouden-suomi>
- Vojteski Kljenak, D., Lukić, R. & Jovančević, D. (2015) Labor costs analysis in the trade market of Serbia. *Management Research and Practice*. 7 (3), 59–79.
- Vojtovic, S., Belas, J. & Habanik, J. (2016) Microenterprises' entrepreneurs' attitudes to managing financial risks. *Aktual'ni problemi ekonomiky*. 186 (1), 120.
- You, B. & Fan, C. (2020) An empirical study of net job creation, firm size and firm age in China. *Journal of entrepreneurship and innovation in emerging economies*. 6 (1), 220–231.
- Yu-Fu C. & Funke M. (2005) Non-wage labour costs, policy uncertainty and labour demand – a theoretical assessment. *Scottish Journal of Political Economy* 52 (5), 687–709.

Liitteet

Liite 1. Saate haastatteluun 1

Hei,

tämä viesti koskee LUT-yliopistossa Lappeenrannassa suorittamani kauppatieteiden kandidaatintutkinnon lopputyönä tekemääni tutkimusta.

Pyydänkin teitä ystävällisesti käyttämään aikaanne vastaamalla viestin lopussa olevasta linkistä avautuvaan kyselyyn. Tämä kysely on merkittävin tekijä kandidaatin tutkintoni lopputyössä, ja vastauksenne auttaa minua opinnoissani eteenpäin. Kandidaatin tutkielmassani tutkin välillisten työvoimakustannusten aiheuttamia taloudellisia riskejä, ja riskien vaikutusta mikroyrityksille työvoiman työllistäjinä. Aihe kiinnostaa minua, sillä Suomen työllisyystilanteen parantamisesta on käyty keskustelua, ja mikroyritykset nähdään merkittävänä tekijänä työllisyystilanteen parantamisessa. Samaan aikaan työmarkkinoiden sääntelyn jäykkyyden sekä työntekijän palkkaamisesta aiheutuvien epävarmuuksien on kansainvälisten tutkimustenkin mukaan nähty olevan raskaimpia juuri yrityksistä pienemmille.

Saatatte miettiä, miten tämä viesti on lähetetty juuri teidän yrityksellenne? Olen itse kotoisin Varsinais-Suomesta ja asuin siellä päin lukioni loppuun asti. Tämän jälkeen kauppatieteiden opinnot veivät minut itärajalle asti, jossa minulla olisi vielä reilu pari vuotta opintoja jäljellä. Tutkimuksessani halusin ehdottomasti hyödyntää kotiseudullani toimivia mikroyrityksiä, sillä ne ovat minulle jo entuudestaan tutumpia.

Yrityksenne yhteystiedot on poimittu yrityksenne nettisivuilta tai Suomen Asiakastieto Oy:n rekisteristä. Kyselyssä ei kysytä henkilötietoja tai yksilöiviä tietoja yrityksestänne, vaan kyselyyn vastataan anonyymisti. Käsittelen vastauksianne ehdottomalla luottamuksella, eikä niitä ole jälkikäteen mahdollista tunnistaa, ja liittää yritykseenne.

Toivon saavani myös teiltä vastauksen kyselyyn. Tämä auttaa minua kauppatieteiden kandidaatin tutkintoni loppuun saamisessa. Toivon saavani vastauksen mahdollisimman pian, mutta kuitenkin **viimeistään perjantaina 13.11.2020**.

Linkki kyselyyn

Mikäli olette kiinnostuneet lukemaan valmiin kandidaatin tutkielmani, tulee se löytymään osoitteesta lutpub.lut.fi näillä näkymin helmikuusta 2021 alkaen.

Kiitän avustanne jo etukäteen,

Veera Jaanu

Liite 2. Saate haastatteluun 2

Hei,

Lähetin teille viime viikolla kyselyn välillisten työvoimakustannusten aiheuttamista taloudellisista riskeistä, ja riskien vaikutuksista mikroyrityksiin työvoiman työllistäjinä. Kysely koskee kandidaatin tutkielmaani. Toivon saavani myös teiltä vastauksen kyselyyn, sillä kysely on merkittävin tekijä tutkintoni lopputyössä, ja vastauksenne auttaa minua opinnoissani eteenpäin.

Mikäli olette jo vastanneet kyselyyn, haluan esittää suuret kiitokset avustanne. Tällöin voitte jättää tämän viestin täysin huomiotta.

Yrityksenne yhteystiedot on poimittu yrityksenne nettisivuilta tai Suomen Asiakastieto Oy:n rekisteristä. Kyselyssä ei kysytä henkilötietoja tai yksilöiviä tietoja yrityksestänne, vaan kyselyyn vastataan anonyymisti. Käsitelen vastauksianne ehdottomalla luottamuksella, eikä niitä ole jälkikäteen mahdollista tunnistaa, ja liittää yritykseenne.

Toivon saavani vastauksen **sunnuntaihin 15.11.2020 mennessä.**

Linkki kyselyyn

Kiitän avustanne jo etukäteen,

Veera Jaanu

Liite 3. Haastattelulomake

Välillisten työvoimakustannusten aiheuttamien taloudellisten riskien vaikutus yritykseenne

Kysely toteutetaan täysin anonyymisti, eikä tässä kyselylomakkeessa tulla keräämään varsinaisia henkilötietoja. Ethän siis kirjoita henkilötietojasi tai tunnistettavia tietoja yrityksestäsi mihinkään vastaukseen. Myös vastaukset tulevat tallentumaan anonyymisti, eivätkä ne ole yhdistettävissä vastaajaan. Vastaukset eivät tule muuhun käyttöön, kuin tähän kandidaatintutkielmaan.

1. Hyväksymällä tämän kohdan, anna suostumukseni vastausteni tallentamiseen ja hyödyntämiseen kyseisessä kandidaatintutkielmassa. *

Annan suostumukseni

Tämä kysely koskee mikroyritysten kokemia taloudellisia riskejä, joita välilliset työvoimakustannukset aiheuttavat sekä näiden vaikutusta työvoiman palkkaamiseen mikroyrityksessä. Tätä aihetta on tutkittu Suomessa sekä muualla maailmassa aiemmin melko vähän, minkä vuoksi olen erittäin kiitollinen tähän tutkimukseen käyttämästä ajasta. **Vastatthän kysymyksiin sanallisilla vastauksilla, esittämättä euromääräisiä lukuja.**

Valitsetthän aina kysymyksiin vain yhden vastausvaihtoehdon, mikäli kysymyksen yhteydessä ei ole mainittu mahdollisuudesta valita useampi vaihtoehto.

Kysymyksissä, joissa viimeisenä vaihtoehtona on "mahdollinen lisätieto", voitte kuitenkin valitsemanne vastausvaihtoehdon lisäksi kirjoittaa lisäkommentteja vastauksellenne.

2. Yrityksen koko

- Olen yksinyrittäjä.
- Työllistän itseni lisäksi keskimäärin 1 henkilön.
- Työllistän itseni lisäksi keskimäärin 2-3 henkilöä.
- Työllistän itseni lisäksi keskimäärin 4-6 henkilöä.
- Työllistän itseni lisäksi keskimäärin 7-9 henkilöä.

3. Mikäli yrityksenne työllistää jo työvoimaa, minkä näkisitte taloudellisesti kannattavimpana vaihtoehtona, mikäli yrityksenne tarvitsisi lisätyövoimaa

- Palkkaisin lisää työntekijöitä
- Teettäisin nykyisillä työntekijöillä enemmän tunteja/työtä
- Tekisin molemmat vaihtoehdot
- Mahdollinen lisätieto:

Taloudellisilla riskeillä tarkoitetaan tässä kohtaa yrityksen maksuvalmiuteen, rahoitukseen sekä vakavaraisuuteen liittyviä riskejä. Maksuvalmiudella (=likviditeetti) tarkoitetaan yrityksen mahdollisuuksia selviytyä velvoitteistaan ja maksuista lyhyellä aikavälillä. Vakavaraisuudella puolestaan arvioidaan yrityksen kykyä suoriutua sitoumuksistaan pitkällä aikavälillä. Vakavaraisuudella arvioidaan siten myös yrityksen oman ja vieraan pääoman suhdetta.

4. Tarkasteletteko yrityksenne taloudellista tilaa?

- Kyllä, miten
- En, miksi

5. Minkä koette tällä hetkellä yrityksenne suurimmaksi taloudelliseksi riskiksi?

6. Miten mahdolliset taloudelliset riskit vaikuttavat päätöksentekoonne?

Voitte valita yhden tai useamman vaihtoehdon.

- En huomioi taloudellisia riskejä päätöksen teossa.
- Huomioin ne laajentumispäätöksiä tehdessäni.
- Huomioin ne investointipäätöksiä tehdessäni.
- Huomioin ne palkatessani työvoimaa.
- Huomioin ne yrityksen rahoitusta ja taloutta tarkastellessani.
- Huomioin ne jokapäiväisessä yrityksen toiminnassa
- Muu, miten

Välillisillä työvoimakustannuksilla tarkoitetaan muita työntekijästä aiheutuvia kustannuksia kuin palkkaa. Välilliset työvoimakustannukset eli palkan sivukulut eivät siten liity suoraan työntekijän tekemiin työtunteihin. Näitä kustannuksia ovat esimerkiksi sosiaaliturvamaksut, työeläkemaksut, tapaturmavakuutukset sekä työterveyshuolto. Vastatessanne kysymyksiin, tulee palkan osuus siten jättää huomioimatta.

7. Olisiko yrityksellänne tarvetta nyt tai tulevaisuudessa työntekijälle?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa
- Mahdollinen lisätieto:

8. Mikäli yrityksellänne olisi tarvetta työvoiman palkkaamiselle nyt tai tulevaisuudessa, haluaisitteko palkata työntekijän

Osa-aikaisena

Kokoaikaisena

Kumpi tahansa käy

En osaa sanoa

Mahdollinen lisätieto:

9. Mikäli valitsitte edelliseen kysymykseen vaihtoehdon ”osa-aikaisena” tai ”kumpi tahansa käy”, millaisiksi arvioitte osa-aikaisesta työntekijästä aiheutuvat kiinteät kustannukset suhteessa kokoaikatyöntekijään?

10. Mikä olisi mielestänne taloudellisesti kannattavin tapa järjestää osa-aikaisen työntekijän välilliset työvoimakustannukset?

Samalla tavalla kuten kokoaikaisen työntekijän

Suhteuttamalla työvoimakustannukset tehtyjen työtuntien määrään

Kiinteänä kuukausittaisena summana, mutta pienempi määräisenä kuin kokoaikatyöntekijän

Muu, mikä:

11. Perustelethan tähän edelliseen kysymykseen valitsemanne vastauksen.

12. Millaisiksi arvioisitte yrityksenne taloudelliset mahdollisuudet työvoiman palkkaamiselle tällä hetkellä tai tulevaisuudessa? Vaikuttaako yrityksenne tulevaisuuden tulojen arvioinnin mahdollinen vaikeus työntekijän palkkaukseen?

13. Millä tavoin arvioitte työvoiman palkkaamisen kannattavuutta pitkällä aikavälillä?

14. Koetteko välilliset työvoimakustannukset suurimmaksi esteeksi työvoiman palkkaamiselle yrityksenne?

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

18. Voitte listata muita työvoiman palkkaamiseen vaikuttavia tekijöitä alle sekä lisätä myös mahdollisia kommentteja.

19. Ovatko välilliset työvoimakustannukset mielestänne taloudellinen riski yrityksellenne?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

20. Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen ”Kyllä”, perustelethan millaisia riskejä välillisten työvoimakustannusten koette yrityksellenne aiheuttavan?

21. Miten koette työvoiman palkkaamisesta aiheutuvien välillisten työvoimakustannusten vaikuttavan yrityksenne taloudelliseen tilaan, esimerkiksi yrityksenne maksuvalmiuteen, kassavirtaan ja vakavaraisuuteen?

22. Koetteko työntekijän poissaolojen ja koulutukseen käytetyn ajan aikana mahdollisesti muodostuneiden ”tuotannon menetysten” vaikuttavan yrityksenne talouteen merkittävästi?

Kyllä

En

En osaa sanoa

Mahdollinen lisätieto:

23. Koetteko työntekijän irtisanomisen ja siitä aiheutuvat kustannukset riskinä yrityksenne taloudelle?

Kyllä

Ei

En osaa sanoa

Mahdollinen lisätieto:

24. Onko mielestänne työntekijän irtisanominen säännelty siten, että se tekee irtisanomisesta raskaan prosessin mikroyrittäjälle?

Kyllä

Ei

En osaa sanoa

Mahdollinen lisätieto:

25. Vuodesta 2007 vuoteen 2020 työvoimakustannukset Suomessa ovat nousseet hieman yli 27 prosenttia. Miten koette välillisten työvoimakustannusten epävarman tulevaisuuden tason vaikuttavan työvoiman palkkauksen kannattavuuteen?

26. Millaisen taloudellisen rasitteen välillisten työvoimakustannusten kiinteys aiheuttaa yrityksenne taloudelle? (Työvoimakustannusten kiinteydellä tarkoitetaan sitä, että kustannukset on suoritettava, vaikka työntekijä ei olisikaan työssä)

27. Miten arvioitte työntekijästä aiheutuvien kustannusten ja hänen yrityksellenne tuottaman arvonlisäyksen välistä suhdetta, ja miten tämä vaikuttaa palkkauspäätökseen?

28. Millä tavoin rahoittaisitte työntekijästä aiheutuvat kustannukset? Voitte valita yhden tai useamman vaihtoehdon.

Kerryttäisin omaa pääomaa etukäteen ennen palkkausta

Luottaisin tulevaisuuden tulojen riittävyteen

Ottaisin lainarahoitusta

Supistaisin yrityksen muita menoja

Tekisin itse enemmän työtunteja

Laskisin tarvittaessa omaa tulotasoani

Muu, mikä:

29. Mikäli yksi valitsemanne vaihtoehto oli lainarahoituksen käyttäminen kulujen kattamiseen, koetteko lainarahoituksen saamisen käyttöpääomaksi olevan haastavaa mikroyrityksille ja aiheuttavan taloudellisia riskejä?

Kyllä

Ei

En osaa sanoa

Mahdollinen lisätieto

30. Koetteko välillisillä työvoimakustannuksilla olevan vaikutuksia yrityksenne investointimahdollisuuksiin, esimerkiksi siten, että investointeihin suunnitellulla pääomalla tuleekin kattaa työntekijästä aiheutuvia kustannuksia?

Kyllä

Ei

En osaa sanoa

Mahdollinen lisätieto:

31. Mikäli työmarkkinoiden yleinen sääntely olisi kevyempää, palkkaisitteko todennäköisemmin työvoimaa yritykseenne?

Kyllä

En

En osaa sanoa

Mahdollinen lisätieto:

32. Mikäli välillisten työvoimakustannusten taso olisi alhaisempi, olisiko työvoiman palkkaaminen yritykseenne mielestänne todennäköisempää ja tästä aiheutuvat mahdolliset riskit pienempiä?

33. Muita mahdollisia huomioita, kysymyksiä tai kommentteja tähän kyselyyn liittyen:
